

УДК [811.11+811.13]’25+82.09  
№ держреєстрації 0112U003118

Міністерство освіти і науки України  
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича  
58012 м. Чернівці, вул. Коцюбинського, 2; тел.: (0372) 58-48-36  
факс: (0372) 58-48-18, nd-office@chnu.edu.ua

**ЗАТВЕРДЖУЮ:**

Ректор \_\_\_\_\_ С.В.Мельничук

«\_\_\_\_\_» \_\_\_\_\_ 2016 р.

**ЗВІТ  
ПРО НАУКОВО-ДОСЛІДНУ РОБОТУ  
СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ВИМІР МОВОЗНАВЧИХ,  
ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ, ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

Керівник теми  
к.філол.н., доцент

\_\_\_\_\_ Т.Д. Івасютин

## СПИСОК АВТОРІВ

Керівник НДР, завідувач кафедри сучасних іноземних мов та перекладу кандидат філологічних наук, доцент	30.XII.2016	_____ Т.Д.Івасютин
к.філол.н., доцент	30.XII.2016	_____ О.Я.Івасюк
к.філол.н., доцент	30.XII.2016	_____ З.Б.Куделько
к.політ.н., доцент	30.XII.2016	_____ В.В.Семенко
к.політ.н., доцент	30.XII.2016	_____ В.В.Богатирець
к.філол.н., доцент	30.XII.2016	_____ Т.А.Басняк
к.філол.н., доцент	30.XII.2016	_____ І.І.Логвінов
к.філол.н., доцент	30.XII.2016	_____ О.Ф.Слюсар
к.філол.н., асистент	30.XII.2016	_____ К.В.Тулюлюк
к.філол.н., асистент	30.XII.2016	_____ О.І.Камінська
асистент	30.XII.2016	_____ В.В.Нічий
Технічне оформлення: ст. лаборант	30.XII.2016	_____ Т.Г.Никифорчук

**Нормоконтроль**

\_\_\_\_\_

**Л.М.Холодницька**

## РЕФЕРАТ

Звіт про НДР: 71 стор., 63 джерела.

Об'єкт дослідження: Соціокультурний вимір мовознавчих, літературознавчих, перекладознавчих досліджень.

Мета роботи: простежити та проаналізувати у соціо-культурному вимірі ще недосліджені перекладознавчі, лінгвістичні та літературознавчі аспекти іноземних мов.

Розширення лінгвістичних засобів аналізу висловлювань, яке передбачає не лише врахування їх синтаксису і семантики, але й прагматики, виявляє соціокультурний вимір дискурсу, розкриває його пізнавальні характеристики. Легітимуючи комунікативні акти, дискурс набуває ознак соціокультурного феномену. Отже, у своїх дослідженнях викладачі кафедри розглядали дискурс як основу методології конструювання соціальної реальності синтагматичних, парадигматичних та граматичних особливостей відповідних іноземних мов на матеріалі художньої, публіцистичної та фахової літератури.

Досліджувалася терміносистема дипломатії та міжнародних відносин англійської мови та полісемантичні терміни німецької фахової мови дипломатії, а саме: лексико-семантичні особливості окремих фахових субмов, проблеми нормалізації та стандартизації термінології; лінгвопрагматичні особливості сенсорної лексики з урахуванням гендерного чинника на матеріалі англійськомовних творів початку ХХ століття; безособові конструкції французької мови у структурно-семантичному та функціональному аспектах, проблематика яких визначається сучасним спрямуванням мовознавчих студій до вивчення структурно-семантичних та функціонально-прагматичних характеристик мовних одиниць у висловленні; лінгвістичний аналіз мовних інтерференцій, здійснений на підставі аналізу сучасного стану методики викладання іноземних мов.

Розглянуто соціально-ідеологічні, філософські, морально-психологічні аспекти творчості деяких сучасних письменників України, Франції,

Німеччини, Алжиру; досліджено окремі літературні явища з позицій сучасної компаративістики; проаналізовані погляди відомих письменників на проблему ідентичності (Грегор фон Рецторі, Патрік Модіано), подолання тоталітаризму (А.Макін, М.Івасюк), на явище мовчання/замовчування у літературі (Ж.М.Г. Ле Клезіо, А.В'яземські), на міф як форму сенсу та сенс форми (Б.-М. Кольтес), магрибську феміністичну інтелектуальну традицію на прикладі творчості франкомовних письменниць (А.Джебар, Л.Себбар).

Продовжувалося дослідження системного політологічного аналізу процесу становлення та визнання політики багатокультурності в Канаді, концептуальної та мовної картини світу, впливу антропологічного чинника на її формування та синтаксичних домінант ідіостилю канадської письменниці Еліс Манро; міжкультурної комунікації у контексті вивчення іноземних мов; проаналізовано основні результати, висновки видатних політологів, експертів, які займалися дослідженням виборчих систем, виборчих процесів та екстраполяція даних явищ на мовну картину світу.

КОМПАРАТИВІСТИКА, БЕЗОСОБОВІСТЬ, ВИДИМИЙ ПІДМЕТ, РЕАЛЬНИЙ ПІДМЕТ, МАТЕРИКОВА МОВА, НАЦІОНАЛЬНА САМОСВІДОМІСТЬ, ДІАСПОРА, ЕТНОМЕНЕДЖМЕНТ, УКРАЇНСЬКИЙ КОМУНІКАТ, ГЕРМЕНЕВТИКА, АНТРОПОНІМ, МОВНІ ІНТЕРФЕРЕНЦІЇ, КНИГА-СВІДЧЕННЯ, СЕКВЕНЦІЯ, БЕЗОСОБОВІ ЗАЙМЕННИКИ, ТЕМА, РЕМА, КОРЕЛЯЦІЙНИЙ АНАЛІЗ, ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВСТВО, ПРАГМАТИКА, МЕТОДИКА, АДЕКВАТНИЙ ПЕРЕКЛАД, ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ, ГОЛІСТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ПЕРЕКЛАДУ, АКУЛЬТУРИЗАЦІЯ, ФАХОВА МОВА ДИПЛОМАТІЇ, ТЕРМІНОСИСТЕМА, СЕНСОРИЗМИ, ГЕНДЕРНИЙ ВИМІР, ГОЛОКОСТ, ОНТОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ, РАСОВИЙ ДЕТЕРМІНІЗМ, НАРАТИВНА СТРАТЕГІЯ, МІФ, АНТИТЕЗА, ПСИХОЛОГІЧНИЙ РОМАН, АНТРОПОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ, БРЕНГДИНГ, МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ.

## ЗМІСТ

	ВСТУП.....	7
1.	ЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	12
1.1	Вживання безособових конструкцій у сучасній французькій мові: структурно-семантичний та функціональний аспекти.....	12
1.2	Терміносистема дипломатії та міжнародних відносин: синтагматичні та парадигматичні особливості.....	15
1.3	Лінгвістичні особливості терміносистеми німецької фахової мови дипломатії.....	19
1.4	Роль мовних інтерференцій в процесі вивчення іноземних мов.....	22
1.5	Функціонування сенсоризмів у гендерному вимірі.....	25
2.	ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	30
2.1	<i>В царстві вертухаїв</i> М.Івасюка: книга-свідчення опору сталінському режимові.....	30
2.2	Від Мольєра до Шагала: літературно-мистецький діалог.....	32
2.3	Сім'я: осередок історії та замовчування у творчості Ж. М. Г. Ле Клезіо та А.В'яземські.....	32
2.4	Рецензія на монографію Драненко Г. <i>Нове антропологічне дослідження в порівняльній літературі</i> .....	33
2.5	Патрік Модіано : ностальгійний погляд на минуле.....	33
2.6	Ґрегор фон Рецторі : література як пошук ідентичності.....	35
2.7	Становлення літературного процесу на межі маргінальних форм (франкомовні алжирські письменниці: А.Джебар, Л.Себбар).....	40
3.	ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	43
3.1	Деякі проблеми історії, теорії та практики українського	

	художнього перекладу.....	43
4.	ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ У КОНТЕКСТІ ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВСТВА.....	48
4.1	Брендинг України на тлі розвитку глобального інформаційного простору .....	48
4.2	Міжкультурна комунікація у контексті виборчих процесів Європи .....	55
	ВИСНОВКИ.....	58
	Перелік посилань.....	63

## ВСТУП

Досліджуючи кафедральну тему «Соціокультурний вимір мовознавчих, літературознавчих, перекладознавчих досліджень», протягом звітнього періоду викладачі кафедри брали участь у багатьох наукових конференціях, в тому числі і міжнародних, працювали над підготовкою та публікацією наукових статей. Наукові дослідження викладачів оформлені у вигляді статей, тез доповідей на наукових конференціях. У процесі роботи над кафедральною темою викладачі використовували різноманітну наукову літературу з даної проблематики, зокрема з лінгвістики, соціолінгвістики, перекладознавства, літературознавства, лінгво-країнознавства, застосовуючи нові методи для вирішення своєї наукової проблематики.

Як відомо, в наш час змінюється не лише концептуальна основа дослідження іноземних мов, а й співвідношення наукових дисциплін філологічного профілю, різних аспектів конкретної мови. Маємо передусім на увазі соціокультурний вимір лінгвокраїнознавства, літературознавства та перекладознавства, галузей, які є невід'ємною складовою усього комплексу філологічних наук.

У зв'язку з цим важливим є тісний зв'язок лінгвістичних та літературознавчих аспектів дослідження із країнознавчими або цивілізаційними елементами. Однак останні не можуть лише констатувати факти нерідною мовою, що потребує як базових лінгвістичних знань, так і додаткових, пов'язаних зі знаннями національних, політичних реалій, з одного боку, та їх перекладацьких еквівалентів, віднаходження яких має базуватися на фахових знаннях, з іншого.

Сучасній лінгвістичній науці притаманний переважно методичний принцип «від форми до змісту», зокрема аналіз їх семантичного змісту проводиться в основному під кутом зору мовних засобів їх вираження. Саме в такому контексті розглядалися лінгвістичні проблеми деякими викладачами кафедри. Зокрема, асистент Нічий В.В. завершила написання кандидатської дисертації на тему «Безособові конструкції у французькій мові: структурно-

семантичний та функціональний аспекти». Дисертацію присвячено дослідженню безособових конструкцій французької мови у структурно-семантичному та функціональному аспектах. Проблематика роботи визначається сучасним спрямуванням мовознавчих студій до вивчення структурно-семантичних та функціонально-прагматичних характеристик мовних одиниць у висловленні.

Науково-технічна революція внесла істотні зміни в лінгвістичну модель світу, що спричинило виникнення нової прикладної дисципліни – термінознавства. Доц. Куделько З.Б. продовжувала науково-дослідницьку роботу у галузі термінознавства, вивчення закономірностей утворення термінів, їх структури та семантики, аспектів упорядкування; розглядалася також термінологія як важлива складова сучасної літературної мови. Зокрема, сферою її наукових інтересів є терміносистема дипломатії та міжнародних відносин, а саме: лексико-семантичні особливості даних фахових субмов, проблеми нормалізації та стандартизації термінології, тощо.

У цьому ж напрямку працювала асистент Камінська О.І., яка 2016 р. захистила кандидатську дисертацію на тему «Лінгвістичні особливості терміносистеми німецької фахової мови дипломатії». Предметом наукового дослідження були структурні та семантичні моделі термінів німецької фахової мови дипломатії як один із способів вивчення термінолексики. Основним завданням було визначити структурні і семантичні моделі, за якими створюються терміни дипломатії. Використання структурного і семантичного моделювання дало змогу виявити продуктивність і закономірності вживання моделей і штучно впровадити терміноелементи Асистент Тулюлюк К.В. захистила кандидатську дисертацію 2016 року на тему «Лінгвопрагматика сенсоризмів у гендерному вимірі (на матеріалі англійськомовної прози початку ХХ століття)», саме мовлення автора в спектрі лексико-семантичного поля сенсоризмів крізь призму гендерного дослідження.



Предметом наукового дослідження доц. Слюсаря О.Ф. був лінгвістичний аналіз мовних інтерференцій, проведений на підставі аналізу сучасного стану методики викладання іноземних мов. Запропоноване дослідження є першою цього типу спробою систематизації впливу рідної мови на процес засвоєння іноземних, особливо споріднених, мов.

Одним з аспектів дослідження був також аналіз лінгвістичної ситуації двомовності (багатомовності) і контактної обумовлене явище інтерференції. Він обгрунтував, що вплив інтерференцій може бути як позитивним, так і негативним; довів, що лінгвістичною основою дослідження явища інтерференції є теорія мовних контактів.

Літературознавчими науковими проблемами займалися доц. Івасютин Т.Д., доц. Логвінов І.І. та доц. Басняк Т.А. Зокрема, доц. Івасютин Т.Д. проаналізував творчість А.Макіна, підкреслив значення Патріка Модіано у творчій лабораторії європейського порівняльного літературознавства та здійснив критичний аналіз деяких романів сучасних французьких письменників, зокрема Ж.М.Г. Ле Клезіо, А.В'яземські, Б.-М. Кольтеса. Вперше введено у французький науковий обіг роман М.Івасюка *В царстві вертухаїв*. Ряд наукових робіт доц. Івасютина Т.Д. стосувалися ролі деяких європейських духовних центрів, зокрема Парижа, у мистецькому доробку діячів культури – вихідців з України, передусім українських художників *Паризької школи*.

Доц. Логвінов І.І. досліджував актуальні проблеми літературного процесу в Алжирі, зокрема творчість А.Джебар і Л.Себбар, які є виразниками магрибської феміністичної інтелектуальної традиції. Нова концепція жінки в жіночій прозі Магрибу, потреба повного та всебічного висвітлення даного феномену, своєрідність його художнього вираження обумовлює тематику досліджень.

Доц. Басняк Т.А. досліджувала письменницьку постать Г. фон Реццорі як значущого попередника постмодерністської культури у контексті

європейської літератури другої половини ХХ сторіччя. Твори письменника інтерпретуються як полеміка із філософськими концепціями його епохи.

Нині переклад як найважливіший канал загально інформаційного обміну набуває глобального значення. Загальновідомо: при початку майже всіх нових європейських літератур стояв переклад. Його роль у наш час важко переоцінити. Ось чому перекладознавчі дослідження доц. Івасютина Т.Д., доц. Івасюк О.Я. та доц. Богатирець В.В. стали важливою складовою загальнонаукової кафедральної теми, які вилилися у написання численних статей та учбових посібників.

Деякі політичні процеси в контексті лінгвокраїнознавства також були об'єктом дослідження деяких викладачів кафедри. Нині змінюється не лише концептуальна основа викладання іноземних мов, а й співвідношення навчальних дисциплін філологічного профілю, різних аспектів метамови. Насамперед, варто звернути увагу на лінгвокраїнознавство та перекладознавство, аспекти, які є невід'ємною складовою усього комплексу навчального процесу, пов'язаного з викладанням іноземних мов у вищих навчальних закладах. Тому, одним із безсумнівних, незаперечних факторів є вивчення функціонування інститутів державного управління мовою оригіналу.

Тому досить актуальним у даному контексті є системний політологічний аналіз процесу становлення та визнання політики багатокультурності в Канаді, а саме її феномен як практичний шлях до розв'язання суспільно-політичних проблем на тлі різних конфліктних ситуацій (зокрема, терактів у багатьох поліетнічних державах, основаних на ґрунті розбіжності інтересів, культур, конфесій та ідеалів різних етнічних груп), спрогнозовано роль політики багатокультурності у процесі глобалізації.

Запропонована наукова розвідка є однією з перших спроб комплексного аналізу інтегративних процесів у багатокультурному суспільстві, розв'язання різних конфліктних ситуацій мирним

конституційним шляхом; виокремлено головні фактори, що вплинули на формування канадської політики багатокультурності; проаналізовано канадський політичний досвід та суспільну практику здійснення політики багатокультурності на основі ґрунтовного вивчення статистичного та емпіричного матеріалів, спираючись на значну джерельну базу і дослідницький матеріал стосовно формування та здійснення політики багатокультурності на урядовому рівні; охарактеризовано вплив політики багатокультурності Канади на всі сфери політичного, соціального та культурного життя населення; доведено позитивне ставлення значної більшості громадян Канади – представників різного етнічного походження, у тому числі й українців, до політики багатокультурності та її впливом на світовий соціум. Синкретичними є також конструкти етнічність та мова. Когнітивна наука трактує мову як ментальну сутність. Основною метою сучасних когнітивних досліджень є прагнення побудувати інтегральну картину процесів мислення, мовлення та інтелектуальної поведінки людини. Проблему збереження рідної (материкової) мови як важливого атрибуту та генетичного коду культури українського комунікату Канади було розглянуто у контексті формування національної самосвідомості і збереженні власної культури українських канадців, специфіки формування та реалізації мовної політики у багатокультурному середовищі.

Таким чином, об'єктом наукових досліджень викладачів кафедри стали актуальні питання сучасного мовознавства, літературознавства, перекладознавства та лінгвокраїнознавства.

Мета роботи полягала у виявленні та дослідженні у різних площинах мовного дискурсу сучасні ще недосліджені перекладознавчі, лінгвістичні та літературознавчі аспекти іноземних мов.

# 1. ЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

## 1.1 Вживання безособових конструкцій у сучасній французькій мові: структурно-семантичний та функціональний аспекти

Асистент Нічий В.В. завершила написання кандидатської дисертації на тему «Безособові конструкції у французькій мові: структурно-семантичний та функціональний аспекти». Дисертацію присвячено дослідженню безособових конструкцій французької мови у структурно-семантичному та функціональному аспектах. Проблематика роботи визначається сучасним спрямуванням мовознавчих студій до вивчення структурно-семантичних та функціонально-прагматичних характеристик мовних одиниць у висловленні.

Незважаючи на здобутки у вивченні проблеми безособових речень у структурно-семантичному плані, відкритим залишається питання частоти їх вживання у різножанрових творах у взаємозв'язку всіх їхніх семантичних та морфолого-синтаксичних ознак. Усе це створило передумови поглибленого вивчення продуктивності безособових конструкцій та їх статусу у мові.

Актуальність теми дисертаційної роботи зумовлена поглибленою увагою сучасного мовознавства до дослідження проблеми безособових речень, до їх продуктивності та статусу в мові, до частоти їх вживання у різножанрових творах. Відсутність в українській та зарубіжній романістиці праць, які б з'ясовували під зазначеним кутом зору проблему безособовості, а також комплексного дослідження частоти вживання безособових конструкцій у тісному взаємозв'язку всіх їхніх семантичних, морфолого-синтаксичних та когнітивних (логіко-прагматичних) ознак у межах речення у різножанрових творах робить дисертаційне дослідження важливим і актуальним.

Матеріалом дослідження слугувала картотека реченневих безособових конструкцій, дібраних із художніх творів французької літератури, французьких наукових текстів та публіцистичних видань (біля 9000 прикладів).

У роботі характеризується новий підхід до аналізу безособових зворотів із займенником *il* у французькій мові у світлі теорії модусу і диктуму і когнітивної теорії синтаксичних концептів. Відводиться велика увага антропоцентричному аналізу категорії безособовості. Категорія особовості/безособовості постає як така, що найбільше залежить від вибору мовця [1]. Детально висвітлюються насамперед наукові дискусії щодо суперечливого статусу безособових конструкцій, який ні з точки зору романської лінгвістики, ні з точки зору загального мовознавства й досі не отримав однозначного визначення, визначаються семантичні відмінності у вживанні безособових конструкцій із займенниками *il* та *ce, cela, ceci, ça* та у розгляді проблемних аспектів функціонування безособових конструкцій [2].

Під сутністю прагмалінгвістики в цьому дослідженні розуміється функціональний підхід до аналізу речення, при якому речення становить собою елемент складної надсистеми, підпорядкованої в своїй структурі більш високому в ієрархічному відношенні принципу. З усіх найближчих надсистем, елементом яких є речення, прагматику цікавить входження речення до надсистеми речення і мовець (з його комунікативними намірами), а також до надсистеми речення – і слухач (з його комунікативними очікуваннями). Тому прагмалінгвістика зосереджує увагу не на структурних особливостях мовних одиниць, а на меті, з якою вони вживаються. Комунікативною метою висловлювань, які досліджуються в представленій роботі, є підтвердження або спростування стимульованого висловлювання співрозмовника [3].

І, нарешті, розглядається питання про вживання безособових конструкцій у творах французьких письменників, зокрема, Ф.Саган, Ж.М.Г.Ле Клезію, Гі де Мопассана, Ф.-Р. де Шатобріан, Ж.-Б.Мольєра, Ж.Расіна, а також досліджується вживання цих конструкцій у науковому стилі, зокрема у працях з лінгвістики, фізики та математики, та в публіцистиці [4].

Досліджено, чи істотне розходження у вживанні безособових конструкцій із займенниками-підметами у текстах різних стилів, чи це просто наслідок звичайних статистичних коливань, властивих будь-якій випадковій події.

#### Базові джерела

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики / Бацевич Ф. С. – К. : Видавничий центр «Академія», 2004. – 342 с.
2. Гак В. Г. Теоретическая грамматика французского языка: Синтаксис : [учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз.] / Гак В. Г. – [2-е изд., исправ. и доп.]. – М. : Высшая школа, 1986. – 220 с.
3. Гладкий А. В. Элементы математической лингвистики / А. В. Гладкий, И. А. Мельчук. – М. : Наука, 1969. – 192 с.
4. Головин Б. Н. Язык и статистика / Головин Б. Н. – М. : Просвещение, 1970. – 190 с.
5. Илия Л. И. Синтаксис современного французского языка: Теоретический курс / Илия Л. И. – М., 1962. – С. 299 – 301. – (Изд-во литературы на иностранных языках).
6. Корди Е. Е. Безличные конструкции в современном французском языке / Синтактико-деривационный и типологический подход / Е. Е. Корди // Вопросы языкознания. – 1994. – №3. – С. 115 – 126.
7. Левицкий В. В. Квантитативные методы в лингвистике / Левицкий В. В. – Винница : Нова Книга, 2007. – 264 с.
8. Носенко И. А. Начала статистики для лингвистов / Носенко И. А. – М. : Высшая школа, 1981. – 157 с.
9. Перебийніс В. І. Статистичні методи для лінгвістів / Перебийніс В. І. – Вінниця : Нова книга, 2002. – 172 с.
10. *Пиотровский Р. Г.* Математическая лингвистика : [учеб. пособие для пед. ин-тов] / Р. Г. Пиотровский, К. Б. Бектаев, А. А. Пиотровская. – М. : Высшая школа, 1977. – 383 с.

## 1.2 Терміносистема дипломатії та міжнародних відносин: синтагматичні та парадигматичні особливості

Суспільний розвиток вносить значні зміни до лінгвістичної моделі світу. Однією з таких найістотніших змін є те, що переважаючу частину лінгвістичного фонду складає фахова лексика, і доля термінів у лексичному складі мови у зв'язку з цим стрімко зростає. Тому цілком закономірно, що лінгвісти надають великого значення вивченню закономірностей утворення термінів, їх структури та семантики, аспектам упорядкування; розглядають термінологію як важливу складову сучасної літературної мови. Зокрема, сферою наших наукових інтересів є терміносистема дипломатії та міжнародних відносин, а саме: лексико-семантичні особливості даних фахових субмов, проблеми нормалізації та стандартизації термінології, тощо.

Сьогодні в Україні постала необхідність у формуванні національної термінології, у складанні термінологічних словників, які б відповідали світовим стандартам, з метою вивести національну термінологію на інтернаціональний рівень, враховуючи як світовий досвід, так і її національну специфіку.

Термінолог повинен не лише реєструвати, відбирати та рекомендувати вже готові терміни, але й стежити за тим, щоб при утворенні нових термінів не порушувались вже усталені мовні норми й вимоги спілкування.

Хоча проблеми стандартизації та нормування термінологій уже були об'єктом дослідження вітчизняних і зарубіжних мовознавців (О.Вюстер, Д.С.Лотте, Б.М.Головін, В.М.Лейчик, Е.Ф.Скороходько, Т.Р.Кияк, Л.О.Симоненко, В.В.Дубічинський, А.С.Д'яков, Р.В.Іваницький, Г.Будін, Г.Фелбер, К.Галінскі), проте вищезгадані автори досліджували або теоретичні засади даних проблем, або інші терміносистеми (медичну, комп'ютерну, фінансову). Ми ж робимо спробу дослідження проблеми нормалізації термінологій дипломатії і міжнародних відносин, враховуючи лексико-семантичні особливості термінів даних субмов та аспекти їх функціонування.

Мова дипломатичних документів - це та мова, якою дана держава говорить із зовнішнім світом, і з мови дипломатичних документів судять неабиякою мірою про особу держави. Дипломатія, як і будь-яка інша діяльність, має свою термінологію. Дипломатична мова містить багато професійних термінів, які означають одне і теж для дипломатів різних країн, але не завжди зрозумілі людям, що говорять однією мовою.

На матеріалі дипломатичних текстів стає очевидним, що для них характерно вживання термінології з різних областей; наявність різноманітних даних, переданих різними засобами, що типово для аргументованості і точності; атрибутивні конструкції та інші способи стиснення виразів (дієприкметникові звороти, інфінітивні конструкції); переважають прості і короткі складнопідрядні речення.

Як і весь лексичний склад мови, термінологія дипломатичної діяльності виникла, існує і розвивається в тісній взаємодії з явищами зовнішнього світу. Її екстралінгвістична, соціальна обумовленість виступає особливо яскраво. Багато термінів даної галузі виникли у ранній період розвитку суспільства, дипломатичних відносин і функціонують у мові до теперішнього часу. До екстралінгвістичних факторів належать виникнення держави, виникнення і розвиток міжнародних відносин, зародження дипломатії.

Результати аналізу фахових субмов дипломатії і міжнародних відносин свідчать, що даній терміносистемі притаманні наступні лексико-семантичні особливості:

*Синонімія* в досліджуваній субмові є досить помітним явищем – близько 20%. Джерелами синонімії виступає спеціалізація лексичних одиниць загальної мови; запозичення іншомовних термінів; скорочення формальної структури терміна; синонімія словотвірних афіксів; невідповідність внутрішньої форми терміна змістові вираженого поняття; її (синонімію) породжує існування різних шкіл та напрямків. У процесі систематизації, уніфікації і стандартизації даної термінології, під час роботи



з термінами-синонімами лінгвіст повинен віддавати перевагу більш вмотивованому терміну.

*Полісемантичні* терміни складають 3% досліджуваної терміносистеми. Надостовірнішим шляхом виникнення нових значень у даній терміносфері стала метонімія, а найпоширенішим видом багатозначності – денотативно-сигніфікативна.

*Антонімія* терміносистеми ринкових взаємин має системний характер. Найбільш представницьким класом тут виявились контрадикторні антоніми – різнокореневі за формальною структурою.

Найпродуктивнішим словотворчим типом вважаємо терміни-словосполучення.

Дипломатична мова як функціональний стиль має свою систему термінології, в якій присутній великий список інтернаціональної лексики. У основному це запозичення з латині і французької мови. Деякі також з грецької мови. Термінологія, за визначенням, є тим засобом, який допомагає уникнути і не допускати множинності сенсу. Без сумніву, дипломатична термінологія відображає ту історичну обстановку, під час якої вона функціонує. Жанрова своєрідність у відборі мовних одиниць проявляється при складанні дипломатичних документів. Дослідження джерел формування дипломатичної термінології дозволяє назвати такий шлях її формування, як запозичення іншомовних термінів [5].

Терміносистеми дипломатії і міжнародних відносин характеризується наявністю великої кількості інтернаціоналізмів. Ступінь інтернаціоналізації термінологічних одиниць в англійській та українській мовах достатньо високий. Інтернаціональні терміноелементи сприяють умотивованості термінів, через те, що їм властива доступність, точність, короткість та простота утворення. Але в процесі нормалізації терміносистеми ринкових взаємин слід раціонально поєднувати національне та інтернаціональне, беручи за основу відбору вмотивованість термінологічних одиниць.

Використання іншомовної лексики є одним з активних шляхів утворення дипломатичної термінології, зростання кількості інтернаціоналізмів у даній терміносфері віддзеркалює тенденції міжнародного кооперування, інтеграції багатьох галузей. Інтернаціоналізація словникового складу мов відбувається в умовах конвергентного розвитку, в першу чергу пов'язаного з процесами мовних контактів [6].

На нашу думку при формуванні українських терміносистем слід мудро поєднувати і національне, і інтернаціональне, беручи за основу мову-продуцент терміну, а також його вмотивованість. Дана методика була застосована при формуванні тлумачного україно-англо-німецько-французько-російського словника дипломатичних термінів [7].

Термінологи більшості країн світу прагнуть у сучасних умовах обміну інформацією поєднати елементи як інтернаціональності терміносистем для полегшення міжнародного спілкування, так і національної самобутності. Розвинута дипломатична термінологія сприятиме розвитку міжнародних відносин України з іншими державами.

#### Базові джерела

1. Д'яков А.С., Кияк Т.Р., Куделько З.Б. Основи термінотворення: Семантичний та соціолінгвістичний аспекти. – К.: Вид. Дім «КМ Academia», 2000. – 218 с.
2. Журавлева Т.А. Особенности терминологической номинации. – Донецк: АООТ Торговый дом «Донбасс», 1998. – 253 с.
3. Квитко И.С. Термин в научном документе. – Львов: Вища школа, 1976. – 128 с.
4. Кияк Т.Р. Мотивированность лексических единиц (количественные и качественные характеристики). – Львов: Вища школа, 1988. – 162 с.
5. Кияк Т.Р. Лингвистические аспекты терминоведения: Учеб. пособие. – К.: УМК ВО, 1989. – 104 с.

6. Кияк Т.Р. Інтернаціональне та національне у термінотворчому процесі // Українська термінологія і сучасність: Зб. наук. праць. / Відп. ред. Л.О.Симоненко. – К.: КНЕУ, 2001. – Вип. IV – С.53-56.
7. Лотте Д.С. Вопросы заимствования и упорядочения иноязычных терминов и терминологических элементов. – М.: Наука, 1982. – 149 с.
8. Суперанская А.В. Общая терминология: Вопросы теории. – М.: Наука, 1989. – 243 с.
9. Budin G. Language Planning and Terminology Planning – Theories and Practical Strategies // International Conference on Terminology Science and Terminology Planning. In Commemoration of E.Drezen (1892-1992) (Rīga, 17-19 August 1992). – Vienna: TermNet, 1994. – P. 85-93.
10. Chellappan R. Coining Technical Terms. – Madras, 1985. – 140 p.
11. Felber H. Terminology Manual. – Paris: Unesco; Infoterm, 1984. – v. XXI. – 426 p.
12. Wüster E. Einführung in die allgemeine Terminologielehre und terminologische Lexikographie. – Wien: International Information Centre for Terminology (Infoterm), 1985. – 214 S.

### 1.3 Лінгвістичні особливості терміносистеми німецької фахової мови дипломатії

Асист. Камінська О.І. захистила кандидатську дисертацію «Лінгвістичні особливості терміносистеми німецької фахової мови дипломатії» 30 травня 2015 р. Науковий керівник: Т.Р.Кияк, доктор філологічних наук, професор Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Структурні та семантичні моделі термінів німецької фахової мови дипломатії як один із способів вивчення термінолексики також були предметом нашого дослідження. Основним завданням було визначення структурних і семантичних моделей, за якими створюються терміни дипломатії. Використання структурного і семантичного моделювання дало

зможу виявити продуктивність і закономірності вживання моделей і штучно впровадити терміноелементи.

Найпоширенішою структурною моделлю серед дипломатичних термінів є модель типу  $S + S - 35\%$ . Модель типу  $a + S$  становить  $30\%$ ;  $A + S - 14\%$ . Менш поширеними є моделі:  $S + V - 12\%$ ;  $S + Sv - 5\%$ ;  $S + Sg - 4\%$ . Для побудови семантичних моделей використано семантичну мову RX-кодів у її аналітичному варіанті. Для німецької ФМД найпоширенішою моделлю є  $R-001 X-040 R'-061 X-060$ . У процесі зіставлення структурних і семантичних моделей спостережено цікаві закономірності, що можуть впливати на процес нормалізації термінологічних одиниць. Так, для моделі  $S + S$  типовими виявилися семантичні моделі  $R001 X040 R'061 X060$  та  $R001 X060 R'061 X020$ . В більшості семантичних моделей присутня релатема  $R061$ . Подібна закономірність спостерігається і для структурної моделі  $a + S$  [8].

Німецька ФМД, зважаючи на її усталений характер та дипломатичний досвід практичного використання, паралельно з іншими європейськими мовами може пропонувати певні нормативні критерії функціонування та стандартизації фахових мов. У процесі творення термінів слід поєднувати національне й інтернаціональне, спираючись на кращі зразки мов-продуцентів: укр. – *країна, що не виконує зобов'язань за угодою*; англ. – *treaty-breaking state, defaulting state*; фр. – *état en rupture de traité*; нім. – *vertragsbrüchiger Staat*; рос. – *страна, которая не соблюдает договорные обязательства*. Запропонована власна термінологічна одиниця „країна-порушник угоди” [9]. Наприклад, із українських синонімів „передача злочинців” та „екстрадиція” рекомендовано для дипломатичного вжитку саме „екстрадиція”, оскільки цей термін функціонує в зіставляваних європейських мовах-продуцентах. До терміна „привід для війни” пропонується додаткова термінологічна одиниця „казус белі”, оскільки нею послуговуються три найпоширеніші європейські мови-продуценти (англ. – *casus belli*, фр. – *casus belli*, нім. – *casus belli*).

Оскільки фахова мова підкорюється усім загальномовним законам, для мови дипломатії притаманним є явище антонімії. В основу виокремлення термінів-антонімів терміносистеми дипломатії покладено ознаку семантичної поляризації. У німецькій термінологічній системі дипломатії виявлено 34 антонімічні пари [10], які репрезентують контрарний і комплементарний типи протилежності. До термінів, що виражають контрадикторну протилежність, належать 26 пар (приблизно 76,5 %). Антонімічні терміни, які реалізують контрарну протилежність, представлені 8 парами (близько 23,5 %). За структурою антоніми поділено на однокореневі та різнокореневі.

Нами було розглянуто полісемантичні терміни німецької фахової мови дипломатії. Полісемантичні терміни розмежовуються на прості чи кореневі слова (15%), похідні (23%) та складні (62%). Більшість багатозначних термінів-слів німецької ФМД є бісемічними (58 %).

У термінології дипломатії найбільшу групу становлять композити, утворені в процесі додавання двох основ: іменників (S + S або S + (n/s) + S – 59,1 %: *der Präzedenzfall, der Zusatzbericht, die Abschiedsaudienz*); прикметників та іменників (Adj + S – 17,3 %: *der Kurzbericht, die Hochachtung, das Gleichgewicht*); віддієслівної основи та іменника (V + S – 10,4 %: *die Anmeldegebühr, der Sendestaat, das Begleitschreiben*); прийменників та іменників (Präp + S – 7,9 %: *der Zwischenbericht, der Unterausschuß, der Vorredner*); числівників та іменників (Num + S – 5,1 %: *der Dreierausschuß, der Viererabkommen*). Модель S + S характеризується найбільшою функційною активністю [11].

#### Базові джерела

1. Акуленко В. В. Вопросы интернационализации словарного состава языка / Валерий Викторович Акуленко. — Х. : Изд-во Харьков. ун-та, 1972. — 215 с.
2. Бачинский Я. В. Семантическая и формальная близость терминов русского, английского и немецкого языков / Я. В. Бачинский, Т. Р. Кияк, М. И. Книгницкая // Научно-техническая терминология. — М. : Наука, 1988. — Вып. 6. — С. 12—17.

3. Даниленко В. П. Нормативные основы унификации терминологии / В. П. Даниленко, Л. И. Скворцов // Культура речи в технической документации. — М. : Наука, 1982. — С. 5—35.
4. Д'яков А. С. Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти / А. С. Д'яков, Т. Р. Кияк, З. Б. Куделько. — К. : Academia, 2000. — 217 с.
5. Квитко И. С. Терминоведческие проблемы редактирования / И. С. Квитко, В. М. Лейчик, Г. Г. Кабанцев. — Львов : Вища школа, 1986. — 150 с.
6. Кияк Т. Р. Мотивированность лексических единиц (количественные и качественные характеристики) / Тарас Романович Кияк. — Львов : Вища школа, 1988. — 162 с.
7. Лейчик В. М. Терминоведение. Предмет, методы, структура / Владимир Моисеевич Лейчик. — М. : КомКнига, 2006. — 256 с.
8. Лотте Д. С. Основы построения научно-технической терминологии / Дмитрий Семенович Лотте. — М. : Изд-во АН СССР, 1961. — 160 с.

#### 1.4 Роль мовних інтерференцій в процесі вивчення іноземних мов

Метою наукового дослідження доц. Слюсаря О.Ф. був лінгвістичний аналіз мовних інтерференцій, проведений на підставі аналізу сучасного стану методики викладання іноземних мов. Запропоноване дослідження є першою цього типу спробою систематизації впливу рідної мови на процес засвоєння іноземних, зокрема споріднених, мов.

Одним з аспектів дослідження був також аналіз лінгвістичної ситуації двомовності (багатомовності) і контактної обумовлене явище інтерференції. Під час реалізації цієї мети було виконано наступні завдання:

- показати, що ситуація впливу інтерференцій може бути як позитивним, так і негативним;
- довести, що лінгвістичною основою дослідження явища інтерференції є теорія мовних контактів.

Термін *інтерференція*, запроваджений Празькою лінгвістичною школою в середині ХХ століття, застосовується в сучасному мовознавстві на позначення негативних впливів певної мови (наприклад, рідної) на іншу (наприклад, іноземну). Незважаючи на велику кількість різновидів інтерференцій, а саме, якщо їх характеризувати з огляду на засоби комунікації, то варто виокремити дві групи: позалінгвальну (мімічну, жестикуляційну і позову) та лінгвальну (фонетично-фонологічну, лексичну та граматичну). Власне лінгвальна площина є найістотнішою в процесі засвоєння іноземних мов.

В процесі вивчення іноземних мов головну роль займає викладач іноземної мови, який є безперечним авторитетом в знанні іноземних мов, а роль студента зводиться до виконання практичних завдань та засвоєння теоретичного матеріалу. Одночасно варто зазначити, що під час використання цього методу заняття проводяться рідною мовою, що полягають, в основному, на читанні та поясненні завдань, а також виконанні граматичних вправ. Натомість контроль здобутих знань має регулярний характер у вигляді контрольних робіт та словникових диктантів, а кожна помилка повинна виправлятися.

Спорідненість мов та мовні інтерференції відіграють значущу роль в процесі засвоєння іноземних мов студентами. Зокрема, з огляду на те, що процес формування рідної, української, мови був досить тривалим та залежав від багатьох чинників, зумовлених, в основному, історією її народу та взаємним проникненням сусідніх мов.

Внаслідок довготривалих мовних контактів та існування значної подібності між мовними лексичними структурами слов'янських мов, зокрема, української та польської, існує велика кількість слів та словосполучень, які в цих мовах звучать однаково, але значення мають зовсім інші, тобто маємо справу з міжмовними омонімами (хибними друзями перекладача). У студентів-хіміків можуть виникати труднощі з перекладом словосполучень типу: пол. *skażona woda* – укр. *забруднена вода*, а не

співзвучне укр. *скажена вода* (що в польському перекладі звучить абсурдно, як *wściekła woda*). Подібним чином, пол. *kwasy fosforowy* – укр. *фосфорна кислота*, а не укр. *фосфорний kwas*. Натомість студенти-біологи часто помиляються застосовуючи наступні форми: пол. *sinice* – укр. *ціанобактерії*, а не укр. *синиці*; пол. *denpu* – укр. *той, що мешкає на дні*, а не укр. *денний*; пол. *huby* – укр. *трутовики*, а не укр. *губи*.

У фонетичній площині інтерференцій, помітним є явище неправильного наголошення складів в окремих словах. З огляду на те, що наголошення складів в словах та словосполученнях споріднених мов часто відрізняється, приміром, в польській мові наголос, в переважній більшості слів, є фіксованим та падає на передостанній склад (*trawa, wino, kalendarz*), а не на останній, як в українських співзвучних відповідниках [12]. Тому під впливом рідної мови, в процесі вивчення іноземних мов, як наслідок мовних інтерференцій, можливими є відхилення під час артикуляції окремих приголосних звуків та неправильне наголошення складів в іншомовних словах та словосполученнях. Але, незважаючи на згадані відхилення та міжмовну омонімію, фонічно більшість слів в польській і українській мовах, мають подібні значення, та як наслідок цього, українсько-польські інтерференції виконують також позитивну роль в процесі засвоєння іноземних мов [13].

Таким чином, процес мовної інтерференції, а саме, взаємодія двох, або більше, мовних систем в процесі вивчення іноземних мов може мати позитивний (коли раніше здобуті знання полегшують засвоєння іноземної мови), нейтральний (коли немає жодного істотного впливу попередніх вмінь на нові), або негативний (коли раніше отримані навички гальмують засвоєння нових мов) вплив [14].

#### Базові джерела

1. Кочерган М. П. Словник російсько-українських міжмовних омонімів. - Київ: Академія, 1997. – 400 с.



2. Бернштейн С.Б. Сравнительная грамматика славянских языков: учебник / С. Б. Бернштейн. - 2-е изд. - Москва: Наука, 2005. – 352 с.

### 1.5 Функціонування сенсоризмів у гендерному вимірі

Асистент Тулюлюк К.В. захистила кандидатську дисертацію 15 квітня 2016 року на тему «Лінгвопрагматика сенсоризмів у гендерному вимірі (на матеріалі англійськомовної прози початку ХХ століття)». Науковий керівник: Венкель Т.В., канд.філол.н. доцент кафедри іноземних мов для природничих факультетів ЧНУ ім. Ю.Федьковича.

Дослідження лінгвопрагматичних особливостей сенсорної лексики з урахуванням гендерного чинника на матеріалі англійськомовних творів початку ХХ століття є основною тематикою наукової розвідки Тулюлюк Катерини Василівни.

Сенсорна лексика, як складник лексичної системи будь-якої мови на позначення понять, пов'язаних із чуттєвим сприйняттям дійсності, відіграє важливу роль у формуванні мовної картини світу, що відповідає світогляду мовців певної історичної епохи. Сенсорна лексика, передовсім, є засобом вираження цієї мовної картини світу, адже сенсоризми уможливають концептуалізацію понять, пов'язаних безпосередньо зі сприйняттям реальності, а їх вербалізація корелюється з певними парадигматичними принципами кожного окремого етносу. Оскільки сприйняття є психофізіологічним процесом, який залежить від особливостей сенсорної системи, для сучасної лінгвістики надзвичайно важливе дослідження мовних засобів, які відтворюють психофізичний контакт людини з навколишнім світом.

Сенсорна лексика має великі експресивні можливості надаючи тексту художньої образності. Вона відіграє важливу роль у відображенні дійсності, у формуванні мовної картини світу. Крім того, сенсорна лексика є вербальним виразником сприйняття концептуальної картини світу людини, відповідно певною мірою відображає авторське світосприйняття в

художньому творі [15]. Дослідження сенсоризмів з гендерно-орієнтованого ракурсу є досить актуальним та важливим, оскільки багатоаспектні сучасні лінгвістичні дослідження спрямовані на системне й інтегративне вивчення мовних одиниць, а сенсорна лексика наразі залишається недостатньо вивченою.

Упродовж останніх десятиліть гендерний поділ увиразнився на тлі мовної особистості автора художнього твору, відображаючись в інтересі до особливостей індивідуально-авторської мовної картини світу письменників-чоловіків та письменниць-жінок. Відповідно зріс інтерес до вивчення мовних явищ (зокрема, лексичних одиниць лексико-семантичного поля „чуттєве сприйняття”) з акцентом на гендерних мовленнєвих перевагах. Репрезентація сутності процесів чуттєвого й раціонального пізнання людиною навколишньої дійсності крізь призму гендеру сприяє розумінню специфіки функціонування сенсорних одиниць у художньому тексті, особливостей добору лексичного матеріалу та якісного складу лексико-семантичного прошарку сенсорного сприйняття з урахуванням статі автора. Дослідження гендерної маркованості персонажного мовлення є досить розповсюдженим в сучасних дослідженнях літературних творів, але цікавим у дослідженнях Тулюлюк К.В є саме мовлення автора в спектрі лексико-семантичного поля сенсоризмів крізь призму гендерного дослідження. В мовленнєвій поведінці кожного автора відображається його світогляд, ідеали, принципи, пріоритети. Сприйняття світу відбувається за допомогою п'яти відчуттів: слух, зір, смак, дотик та нюх. Всі п'ять видів чуттєвих сприймань, якими володіє людина, служать для неї інструментом чуттєвого пізнання реальної дійсності, незалежно від рідної мови, від географічних та соціальних умов життя [16].

Між чоловічою і жіночою мовою, як письмовою, так і усною, існують певні розбіжності. Найбільш перспективним напрямком вивчення чоловічої і жіночої мови в даний час вважається вивчення стратегій і тактик мовної поведінки чоловіків і жінок у різних комунікативних ситуаціях. Переваги щодо вживання лексики в певних лексико-семантичних полях чоловіками та

жінками ще не досліджено ретельно. Вважається, що саме чоловіки зображують світ і дійсність у більшій розмаїтості якісних характеристик, фарб і ознак, ніж це роблять жінки [17].

Доцільність вивчення функціонування лексики на позначення понять, пов'язаних із чуттєвим сприйняттям дійсності (сенсоризмів), крізь призму гендерного аналізу, складність організації, аксіологічна значущість чуттєвого компонента, необхідність аналізу мовних засобів і механізмів їх втілення в художньому тексті певного літературного жанру, особливості індивідуально-авторської картини світу, письменницьких унікальних ідей про уклад життя і ціннісні орієнтири з огляду на гендерні чинники й установлені в суспільстві традиційні гендерні стереотипи визначають актуальність дисертаційного дослідження Тулюлюк К.В.

Матеріалом дослідження слугує корпус лексичних одиниць ЛСП „чуттєве сприйняття” у 20 прозових англійськомовних творах письменників-чоловіків (F. S. Fitzgerald, R. Haggard, A. C. Doyle, D. H. Lawrence, T. Dreiser) та письменниць-жінок (A. Green, Z. Gale, V. Woolf, K. Norris, M. R. Rinehart), що належать до реєстру англійськомовного дискурсу початку ХХ століття жанрів класичної прози, любовного та детективного романів, а також друковані та електронні лексикографічні джерела.

В рамках дисертаційного дослідження Тулюлюк К.В., *вперше* здійснено цілісне лінгвопрагматичне вивчення ЛСП „чуттєве сприйняття” в художньому тексті з огляду на гендерний чинник (впливу статі автора на специфіку відображення його чуттєвого сприйняття дійсності в художньому тексті); виявлено структурні ознаки й функційні особливості сенсоризмів з урахуванням гендерної стереотипізації періоду написання досліджуваних художніх творів (початок ХХ ст.) та з огляду на їх жанрову належність. На основі кількісного та якісного аналізів вибірки з творів авторів-чоловіків та авторів-жінок *уперше* було досліджено склад і структуру лексико-семантичної мікросистеми сенсоризмів, кваліфіковану як лексико-семантичне поле (ЛСП), здійснено інвентаризацію досліджуваного ЛСП та

виокремлено 5 лексико-семантичних мікрополів (ЛСМП); на основі показників частотності вживання лексичних одиниць визначено ядро, навколоядерну й центральну зони а також периферію досліджуваного ЛСП. У результаті системного аналізу отриманих даних виявлено структурно-семантичні особливості та описано функційні ознаки сенсоризмів, зокрема *уперше* проаналізовано специфіку функціонування лексичних одиниць-конституентів ЛСП „чуттєве сприйняття” у творах авторів-чоловіків та авторів-жінок, а також досліджено потенціал впливу жанрової належності художнього твору на вибір авторами лексичних одиниць для відтворення явищ сфери чуттєвого сприйняття. Проведення наукового дослідження саме в цьому напрямі дає змогу встановити вплив гендерного аспекту на формування світоглядних уявлень авторів-чоловіків та авторів-жінок, їх відображення в індивідуально-авторській картині світу та в художньому тексті.

#### Базові джерела

1. Венкель Т. В. Колір та слово / Т. В. Венкель // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. — Чернівці : Рута, 2006. — Вип. 319— 320 : Германська філологія. — С. 12 —24.
2. Волошина О. В. Лексика відчуття як засіб вираження сенсорної оцінки та її конотативні властивості [Електронний ресурс] / О. В. Волошина. — Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/naukzv\\_2013\\_2\\_7.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/naukzv_2013_2_7.pdf).
3. Волошина О. В. Роль сенсорної лексики у створенні художньої образності (на матеріалі англійської прози) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 „Германські мови”/ О. В. Волошина. — К., 1994. — 23 с.
4. Гайдаєнко І. В. Назви на позначення смаку: етимологія, семантика, функціонування: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01, „Українська мова” / І. В. Гайдаєнко. — Запоріжжя : Запоріж. держ. ун-т. — 2002. — 16 с.

5. Галуцьких І. А. Сенсорика тактильного сприйняття в контексті художньої тілесності (концептуальний аналіз) / І. А. Галуцьких // Мова і культура. — К. : Видавничий дім Дмитра Бураго. — 2012. — Вип. 15. — Т. III (157). — С. 22—30.
6. Герцовська Н. О. Проблема гендеру у сучасній лінгвістиці: чоловіча і жіноча мова / Н. О. Герцовська // Наукові записки. Серія: Філологічна. — Острог : Національний університет „Острозька академія”, 2013. — Вип. 38. — С. 7—9.
7. Головацька Н. Г. Становлення та розвиток сенсорних дієслів в англійській мові: функціональний та когнітивний аспекти [Електронний ресурс] / Н. Г. Головацька. — Режим доступу : [http://irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis\\_64.exe](http://irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe).
8. Горошко Е. И. Гендерная проблематика в языкознании / Е. И. Горошко // Введение в гендерные исследования : учебное пособие.
9. Горошко Е. И. Проблемы изучения особенностей мужского и женского стиля речи / Е. И. Горошко // Человек говорящий: язык, познание, культура/ под ред. А. А. Романова. — М.; Тверь, 1995. — С. 25—36.
10. Левицкий В. В. Квантитативные методы в лингвистике / В. В. Левицкий. — Винница : Нова книга, 2007. — 264 с.

## 2. ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

### 2.1 *В царстві вертухаїв* М.Івасюка : книга-свідчення опору сталінському режимові

Для Європейської Асоціації ім. Ф.Моріака, членом якої є Т.Івасютин, уже стало традицією раз на два роки проводити літературні зустрічі у містечку Мортань-о-Перш, точніше у замку Тертр, присвячені творчості А.Макіна – сучасного французького письменника, члена Французької Академії з 2016 року.

2012 року вийшов друком збірник матеріалів наукових доповідей, виголошених представниками п'яти країн Європи (Франції, Італії, Ірландії, Естонії, та України) на тему „Подолання „стіни” у сучасній пострадянській літературі: А.Макін та інші”. У багатьох доповідях мова йшла про роман А.Макіна *Життя невідомої людини*. У цьому романі автор на прикладі життєвої історії „невідомої людини” Вольського ще раз нагадує нам про мільйони людей, знищених безжалісною сталінською системою. А.Макін розповідає про війну, самотність і смирення, паралельно змальовуючи Росію минулу і сучасну. На конференції науковці акцентували увагу на жорстокостях радянської системи, які глибоко позначились на долях мільйонів невинних людей-жертв „твердого бетону сталінського режиму”. А.Макін, говорячи про Вольського, зазначає: „Він ще ніколи так сильно не відчував приналежність до рідної землі. Однак ця батьківщина асоціюється не з територією, а з епохою. Цією жахливою радянською епохою”. Саме, відштовхуючись від творчості А.Макіна, ряд науковців особливо виокремили символічність самого поняття „стіни” у творах деяких письменників-свідків тих часів. Ці твори збагачують наші знання та поглиблюють відчуття літератури як незгасимого полум'я здатного протистояти найжорстокішим приниженням людини, віднаходячи у ній якусь внутрішню, ще незвідану силу, гідність.

Саме у цей контекст вписується книга М.Івасюка *У царстві вертухаїв*, аналізу якої присвятив свою доповідь доц. Івасютин Т.Д. [18]. Вона викликала жвавий інтерес у присутніх, оскільки сама книга М.Івасюка є яскравим прикладом художньої документалістики про найогиднішу епоху сталінізму. Через те, що восени 1939 року він перейшов румуно-радянський кордон під Снятином (М.Івасюк виявив природне бажання перейти на землю великої України), письменник потрапляє до рук радянських прикордонників і за цей „злочин” його засуджують на три роки сталінських таборів (Печорлаг). Про пережите у комуністичних катівнях і мовиться в романі. Однак, основний акцент у доповіді я зробив на незламній волі автора побороти всі приниження, страждання і повернутися на батьківщину, щоб присвятити знання і талант своєму народові. Знаючи М.Івасюка особисто, часто зустрічаючись з ним на факультеті, я ніколи не міг собі навіть уявити, що він переніс стільки горя, не чув від нього жодних нарікань на свою долю, яка особливо жорстоко вдарила по ньому після зникнення і смерті любимого сина Володимира.

Це вже не перша доповідь Івасютина Т.Д. про українських письменників в рамках діяльності Європейської Асоціації ім. Ф.Моріака. До цього він знайомив науковців (і не лише їх, бо, як правило, на конференціях присутні також звичайні читачі) з творами Лесі Українки, Ліни Костенко, В.Винниченка, М.Багряного. Окремо слід зазначити особливий інтерес іноземців до письменників-вихідців із Чернівців – П.Целана, Р.Ауслендер, А.Апельфельда, про творчість яких вчений також доповідав під час своїх зустрічей.

#### Базові джерела

1. M.Ivassiouk. *V tsarstvi vertoukhaiv*. Tchernivtsi: Misto, 2007. – 181 p.
2. François Meyronnis. *De l'extermination considérée comme l'un des beaux-arts*. Paris: Gallimard, 2007. – 259 p.

## 2.2 Від Мольєра до Шагала : літературно-мистецький діалог [19]

Монографія складається з найцікавіших досліджень ученого в галузі літературознавства, перекладознавства й мистецтвознавства. У першому розділі зібрані праці, присвячені стану рецепції драматургії Ж.-Б. Мольєра в Україні та її перекладознавчим аспектам. Другий розділ містить літературознавчі студії про творчість українських, європейських та, зокрема, французьких письменників ХХ ст. (А.Макіна, П.Мішона, Р.Гарі, Ф.Моріака, М.Уельбека, Ж.М.Г.Ле Клезіо та ін.). У третьому розділі йдеться про культурно-історичні зв'язки між Францією та Україною й мультикультуралізм на Буковині у світлі творчості знаменитих вихідців з цих країв (І.Неміровські, О.Архипенка, В.Винниченка, П.Целана, Г. фон Реццорі та ін.). У подорожніх нотатках автор розповідає про деякі цікаві зустрічі з відомими особистостями, зокрема, з М.Шагалом.

## 2.3 Сім'я: осередок історії та замовчування у творчості

Ж.М.Г.Ле Клезіо та А.В'яземські

У ЧНУ ім. Ю.Федьковича відбулася міжнародна наукова конференція на тему *Мовчання / замовчування у європейській літературі*, на якій Т.Івасютин виступив з доповіддю на тему «Сім'я: осередок історії та замовчування у творчості Ж.М.Г. Ле Клезіо та А.В'яземські». Матеріали конференції були опубліковані 2013 року в Парижі [20].

Романи *Танець голоду* Ж.М.Г. Ле Клезіо та *Моя дитина з Берліну* А.В'яземські відтворюють плин часу. Обидва автори, кожен у свій спосіб, розповідають сімейні історії, що відбуваються на тлі Другої світової війни, посилаючись на долі своїх власних матерів Етель Брюн та Клер Моріак – доньки Франсуа Моріака. Письменники підкреслюють подвійний вплив часу, час пам'яті, який увиразнює реальність минулого та час забуття, яке намагається його позбутися. Автобіографічність обох романів не повинна приховувати їх сугестивну невидиму сутність. Читач сам повинен відтворити у своїй уяві те, що автори замовчують.



### Базові джерела

1. A.Wiazemsky. *Mon enfant de Berlin*. Gallimard, 2009, p. 246.
2. J.M.G. Le Clézio. *Ritournelle de la faim*. P.: Gallimard, 2008, p. 117.

#### 2.4 Рецензія на монографію Драненко Г. *Нове антропологічне дослідження в порівняльній літературі*

В рецензії [21] подається аналіз монографії Г.Драненко. Взявши за основу міфокритичне й архетипологічне вчення, обгрунтоване антропологом і міфознавцем Жільбером Дюраном (1970), Г.Драненко здійснила оригінальне, цікаве у всіх відношеннях дослідження. Використавши точну наукову методологію, вона вперше розкриває і аргументує антропологічний підхід до творчості французького драматурга Б.-М. Кольтеса (1948-1989), аналізуючи значення і структуру його творів *Ніч незадовго перед лісами*, *Повернення до пустелі* та п'єсу-заповіт автора *Роберто Зукко*. По суті автор впрямку дослідила функціонування міфу у сучасній компаративістиці, подала теоретичні підстави міфокритичного дослідження та їх практичне застосування на прикладі вище зазначених творів сучасного класика французької драматургії Б.-М. Кольтеса.

### Базові джерела

1. Драненко Г.Ф. Міф як форма сенсу та сенс форми. Міфокритичне прочитання творів Б.-М. Кольтеса : монографія / Г.Ф. Драненко. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. – 440 с.

#### 2.5 Патрік Модіано: ностальгійний погляд на минуле

Продовжуючи дослідження сучасної французької літератури, автор у своїй статті [22] зупинився на творчості лауреата Нобелівської премії 2014 року Патріка Модіано. Основна увага зосереджена на його ностальгічних почуттях щодо минулого, пам'яті і знакових місць для нього, головним з яких є Париж.

Патрік Модіано — один з найяскравіших представників генерації письменників, що народилися після Другої світової війни. Персонажі ранніх творів Модіано живуть у похмурій і невизначеній атмосфері часів фашистської окупації. Він знову й знову намагається досягнути суті двоїстого морального клімату, що передував його народженню. Напівсирітство, єврейське походження, питання власної ідентичності — національної, соціальної, культурної, зрештою людської — згодом стануть основними темами Модіано-романіста.

Модіано ніколи не претендував на історичність. І хоча реальні історичні події у його романах чітко простежуються, він завжди поєднує реальність із вигадкою. Оповідь ведеться від першої особи, отже, перед нами фіктивні автобіографії. Модіано протистоїть забуттю. Його героїв бентежать відсутність, втрата, самоусунення як стан їх неспокоїної душі. Минуле не відпускає і тривожить. Оповідач сподівається знайти тих, кого давно втратив, і таким чином знову пережити своє коротке і далеко не безжурне дитинство. Простір, об'єкти зовнішнього світу, конкретні люди, які жили в минулому, за допомогою уяви трансформуються й отримують ще один шанс на життя, хоча і в дещо варіативному вигляді. Гра спогадів, що спливають у пам'яті і мерехтять, піднімаючись на поверхню свідомості, освітлює теперішнє; вигадка і реалії переплітаються так химерно і непередбачувано, що все існуюче балансує на грані зникнення. У Модіано пам'ять як небезпечний чинник переслідує героїв, іноді унеможлиблює відчуття сповна сьогодення. На відміну від М.Пруста, він не наділяє своїх героїв щастям «віднайденного часу».

Отже, головну роль у становленні особистості відіграє пам'ять і спогади. Але справа не стільки в ностальгічних почуттях, скільки в генетичній пам'яті, яку відчуває в собі Модіано.

### Базові джерела

1. Час має руйнівну силу. Його герої постійно повертаються до історій молодості : [про присудження Нобелівської премії з літератури за 2014 р. Патріку Модіано] // Країна. – 2014. – № 25. – С. 14–15.
2. Butaud Nadia. Patrick Modiano. P. : Editions Textuel, 2008. – P. 16 – 17.
3. Modiano Patrick. Dimanches d`août. P. : Gallimard, 1986. – P. 46.
4. Modiano Patrick. Fleurs de ruine. P. : Seuil, 1991. – P. 43.
5. Jankélévitch Vladimir. L`irréversible et la nostalgie. P. : Flammarion, 1974. – P. 357.
6. Modiano Patrick. Villa triste. P. : Gallimard, 1975. – P. 163.
7. Modiano Patrick. Pour que tu ne te perdes pas dans le quartier. P. : Gallimard, 2014. – P. 68 – 69.
8. Modiano Patrick. « La sensation d`être comme un trapéziste qui parvient in extremis à rattraper le trapèze ». L`Entretien de François Busnel // Lire, mars 2010, № 383. – P. 93.

### 2.6 Грегор фон Реццорі : література як пошук ідентичності

Доценти Івасютин Т.Д. і Басняк Т.А. досліджували творчість німецькомовного автора Грегора фон Реццорі (1914-1998) у контексті європейської літератури другої половини ХХ сторіччя.

Зокрема, Івасютин Т.Д. присвятив свої статті темі ідентичності у творі *Колишні сніги* [23, 24]. Крім того, була проаналізована книга Реццорі *Frankreich* (1997) – справжнє освідчення в любові до цієї країни та її жителів. Ця книга не була перекладена французькою мовою, хоча 13 найважливіших творів Реццорі вийшли у перекладі цією мовою. Вона складається із 7 розділів: 1) Країна і люди; 2) Велика нація; 3) Мар`янна; 4) Божий розум; 5) Месьє громадянин; 6) Мова; 7) Париж вартує меси. Автор книги обожнює Францію, її культуру, дух, цивілізацію. Як і будь-якій людині, йому притаманна ностальгія за справжньою країною його мрії, за її філософською думкою, патріотизмом. Головною темою «оспівування» нової Франції,

кантати з багатьма сюжетними лініями і життєрадісним фіналом є виразне бажання проілюструвати історичну могутність, здобутки і вплив «трьох лілій». Величні акорди вступу, тема розвивається у ніжну та пристрасну французьку пісню, в якій, однак, поступово відчуваються ноти дисгармонії і тема стає дещо мінорною. Реццорі з деяким сумом підкреслює втрату французькою мовою популярності і сфер впливу, знаменита *politesse française* стала анахронізмом, пересічний француз є естетично вразливою людиною, досить замкнутою, як і суспільство в цілому. Завершується кантата одою Парижу, який «меси вартує». Місто залишається саме по собі «die schonste europäische Hauptstadt». Незважаючи на всі проблеми, майбутнє Парижа у надійних руках: «Die Zukunft sei in guten Händen: Man sieht viel Jugend». У фіналі – хор «Єдина Європа» – осердям якої є Франція разом із «gutbürgerlich gezahmten boches».

Хоча, аналізована книга Реццорі не є художнім твором (це швидше подорожні нотатки), все ж вона характеризується особливим стилем, багатою мовою, метафоричністю, гумором, оригінальністю суджень. Усе це разом із його романами робить письменника яскравим літературним явищем у масштабах усієї Європи, однак, на жаль, ще недостатньо вивченим, особливо на його батьківщині.

Пов'язувала Г. фон Реццорі з Францією і його кінематографічна діяльність. Він знявся в понад 15 фільмах, серед них *Viva Maria* і *Приватне життя з Бріжітт Бардо*. Реццорі знімався також з Ш.Азнавуром і М.Владі, написав біля 10 сценаріїв. Є деякі особисті свідчення письменника про його зйомки з Бріжітт Бардо і Жан Моро у книзі *Мертві по місцях*. Натомість спогади французької зірки ББ про її гру з Реццорі майже відсутні. Лише декілька слів я віднайшов у її книзі *Initiales B.B. Mémoires*. «un complice adorable et solide». Мені пощастило зв'язатися з ББ через її агента і отримати її дуже цікаву оцінку Г. фон Реццорі як актора і як людини (зацитувати листа ББ).

Г. фон Реццорі був журналістом, актором, сценаристом, письменником, але залишився передусім аристократом. Хоч і любив представлятися жартівливо скромно Гріша.

Доц. Басняк Т.А. дослідила творчість Грегора фон Реццорі, зокрема його роман *Едін перемагає під Сталінградом* (*Oedipus siegt bei Stalingrad*, 1954), який розглядається як результат поміркованого, полемічного ставлення Реццорі до психоаналізу Зігмунда Фрейда [25].

Так зв. «культурний текст сторіччя» демонструє імплікацію різноманітних, важливих з точки зору їхньої функціональної ролі ідеологічних текстів, які синтезують загалом автономні семантичні поля у спільний значенневий простір. Життєва й творча позиція Г. фон Реццорі постає виразним інтелектуальним зразком авто ідентифікації письменника, тобто його ставлення до себе самого та до сучасності. Іронічна самооцінка постає окрім іншого у нестандартній творчій манері, вирізняючи його серед інших німецькомовних післявоєнних авторів. Світоглядна цілісність автора була також пройнята тотальною іронією. Однак попри його переконання у тому, що «кожен промовець говорить лишень про себе», Реццорі демонструє парадоксальне прагнення репрезентувати через себе навколишній соціальний континуум. Саме це постулює уся його творчість.

Через оригінальне пародіювання фрейдівих ідей Реццорі наближається до постмодерністської стилістики з її дискурсивною рефлексією. Пародія на Фрейда постає водночас певною самопародією. Автор *Едіна* висміює свій безперервний потяг до аналізування власного життєвого досвіду, до пошуку своєї ідентичності у дитячих спогадах. Ці спогади, які Грегор фон Реццорі визначає як «гіпотетичні біографії», перетворилися на провідну тему його літературних експериментів.

З огляду на складні стосунки з батьками, відбиті у його ранніх спогадах і покладені в основу багатьох творів, можна припустити певний вплив фрейдистських ідей на мистецько-світоглядну практику письменника. Проте це суперечить християнській моралі, у дусі якої його було виховано, тому

Реццорі не сприймав модну психоаналітичну доктрину як таку аксіому, що здатна пояснити усі проблеми людства.

Компаративістський аналіз творів Г. фон Реццорі із вибраними текстами інших представників його літературного покоління дозволяє інтерпретувати творчість цього автора як наслідок дивного синтезу типового й водночас виняткового життєвого та мистецького досвіду. Це питання порушується зокрема у дослідженні, присвяченому ряду типологічних збігів у текстах Реццорі та польсько-американського письменника Ч. Мілоша, нобелівського лауреата [26]. Творчість обох авторів є наслідком кризових станів ХХ ст., трагічного занепаду усієї традиційної культури, що була пов'язана зі статусом письменника-вигнанця. Біографічний фон для їх текстів виглядає вкрай органічним, більше того – майже співпадає: батьки обох майбутніх митців «тимчасово» покидали свої оселі за часів хитання імперій – австро-угорської (щодо Реццорі) та російської (щодо Мілоша). Життя обох письменників проходило на чужині. За їх переконанням топос дитинства, трагічно відірваного від майбутніх подій життя, генерував окрему тематичну та антропологічну ланку текстів. У цьому значенні найбільш взірцевими слід вважати такі романи, як *Долина Ісси* (*Dolina Issy*, 1955) Ч. Мілоша та *Квіти у снігу* (*Blumen im Schnee*, 1989) Гр. фон Реццорі.

Актуальній проблемі жанрового визначення деяких творів Г. фон Реццорі (з огляду на неоднозначність жанрової специфіки автора) присвячено розвідку, мета якої полягає, зокрема, саме у визначенні чітких меж жанрової моделі твору *Квіти у снігу* [27], позаяк дослідники досі не дійшли згоди щодо легітимності зарахування цієї, безсумнівно, автобіографічної книги до жанру класичної автобіографії. Визначення жанру ускладнюється іронічним пафосом тексту. Іронічні шаради ферментують і маскують його реальний жанровий формат. Крізь тло класичної автобіографії промальовуються елементи роману виховання з виразними елементами навіть історичної хроніки. Окреслений ракурс дозволяє висвітлити методологія таких поетикологічних гілок, як теорія часопростору та жанрових форм,

структурно-семантичний та герменевтико-рецептивний напрями сучасного літературознавства, а також праці зарубіжних рецторієзнавців. Врахування рецептивних інтенцій цього твору дозволяє визначити твір у конотації до його жанрових параметрів. Висновковою тезою стає те, що рецторівський автобіографічний роман виховання становить собою синтез двох жанрових підтипів. По-перше, формування особистості відбувається у біографічному часі, проходячи через неповторні індивідуальні етапи. По-друге, становлення людини змальовується у нерозривному зв'язку з історичним становленням, воно здійснюється у реальному історичному часі. Балансування тексту на межі кількох жанрових різновидів слід вважати спробою автора віднайти психологічну рівновагу.

До наукових інтересів Басняк Т.А. слід віднести також дослідження рецептивних варіацій образу автора в межах його текстів [28]. Оскільки сумарне сприйняття постаті письменника з часом формує певну його парадигму, постає питання, якою мірою ця парадигма насправді є автентичною реальної особі митця. Це питання надалі може розкриватися на будь-якому прикладі наукових інтерпретацій постатей відомих або й маловідомих митців. Кожний з письменників безперечно є неповторною особистістю, але їх інтерпретує стійке коло дослідників, а це означає, що у літературознавстві ці постаті письменників типологічно уніфікуються, перетворюються на типологічні типажі. Таким чином перед нами виникає досі не ідентифікована в історіографічному дискурсі проблема. Означена ситуація далі закріплюється у площині ідеостилю, тобто завдяки перекладам їхній автор зазвичай припасовує першотекст до власного стилю, що сприяє виникненню рецептивних девіацій.

#### Базові джерела

1. Erikson Eric H. Das Problem der Ich-Identität. In: Ders.: Identität und Lebenszyklus. Drei Aufsätze, Frankfurt a. M. 1966.
2. Rezzori von Gregor. Neiges d`antan. P.: Editions de l`Olivier / Le Seuil. 379 p.

3. Rezzori von Gregor. Sur mes traces. Mémoires. Monaco: éditions du Rocher, 2004. – 311 p.
4. Rezzori von Gregor. Frankreich. München, 1997.

## 2.7 Становлення літературного процесу на межі маргінальних форм (франкомовні алжирські письменниці: А.Джебар, Л.Себбар)

Алжирська письменниця А.Джебар і літераторка Л.Себбар є типовими представниками франкомовної магрибської літератури. Незважаючи на визнання феномену магрибської франкомовної літератури сучасним літературознавством й її ґрунтовне дослідження західними та російськими літературознавцями, історико-культурне значення даної літературної течії все ж недостатньо вивчене, а для українського літературознавства франкомовна магрибська література – явище нове та недосліджене.

На Заході твори А.Джебар і Л.Себбар є бестселерами та предметом широкого обговорення як читачами, так і літературознавцями. Однак для українського реципієнта ці авторки майже невідомі, позаяк їх твори не перекладені українською мовою (виняток становлять лише деякі романи А.Джебар, опубліковані російською мовою) [29].

Актуальність дослідження також визначається спробою описати магрибську феміністичну інтелектуальну традицію на прикладі творчості франкомовних письменниць. Феміністичний інструментарій як одна з постколоніальних методологій використовується для трактування національної літератури в перспективі врахування специфіки. Нова концепція жінки в жіночій прозі Магрибу, потреба повного та всебічного висвітлення даного феномену, своєрідність його художнього вираження обумовлює тематику роботи.

Інтенсивні міграційні процеси в світі, постколоніальні умови та пов'язані з ними наслідки – втрата та пошуки ідентичності, національної приналежності, мультилінгвізм, транскультурація – вимагають ретельного аналізу та дослідження [30].



Наукова розвідка полягає в комплексному дослідженні феномену магрибської літератури на прикладі творчості франкомовних письменниць А.Джебар і Л.Себбар, у визначенні основних напрямків магрибської літератури та жіночої прози.

Предметом дослідження є тексти романів А.Джебар *Спрага*, *Жінки Алжиру в своїх квартирах*, *Діти нового світу*, *Білий колір Алжиру*, тетралогія *Алжирський квартет*, романи Л.Себбар *Мовчання берегів*, *Зелений китаєць з Алжиру*.

Теоретико-методологічну основу наукової роботи склали науково-теоретичні дослідження Д.Затонського, Д.Наливайка, В.Фесенко, О.Червінської, І.Никифорової, С.Прожогіної, Г.Рягузової, Ю.Уварова, Р.Барта, А.Донадей, М.Мортімер; літературно-критичні статті М.Бахтіна, Ж.Дерріди, Ю.Кристевої, Ю.Хабермаса; історико-літературні праці С.Павличко, Е.Аккад, У.Еко.

Дослідження окреслює взаємозв'язок культур Сходу та Заходу, процеси транскulturації, постколоніальні та постмодерністські умови розвитку франкомовної магрибської літератури [31].

Вперше в історії українського літературознавства докладно вивчена творчість франкомовних письменниць алжирського походження А.Джебар і Л.Себбар.

Теоретичне значення наукової розвідки полягає у доповненні корпусу історико-літературних досліджень, присвячених творчості французьких та франкомовних письменників і можливістю застосування її матеріалів і висновків для подальшого розроблення методу порівняльного літературознавства.

Результати дослідження можуть бути внесені до загальних і спеціальних курсів з зарубіжної літератури, історії культури ХХ сторіччя, теорії літератури та перекладознавства. Також результати дослідження можливо враховувати при вибиранні сучасних творів франкомовної літератури для перекладу та видання.

## Базові джерела

1. KhatibiAbdelkebir. *Amour bilingue*. – P.: Fata Morgana, 1983. – 131 p.
2. MemmiAlbert. *Portraitducolonisé, suividuportraitducolonisateur*.– Paris. Gallimard. 1985. – 146 p.
3. Sardier-Gouttebroze, Anne-Marie, *La Femme et son corps dans l'œuvre d'Assia Djebar*. – Paris, Université Paris XIII, 1985. – 337 p.
4. Sebbar Leila. *Le chinois vert d'Afrique*. – P.: Stock, 1984.– 248 p.
5. Sebbar Leila. *Le silence des rives*. – P.: Stock, 1993. – 147 p.
6. Sebbar Leila. *Les Carnets de Sherazade*. – Paris: Stock, 1985. – 281 p.
7. *The Edward Said Reader*. – Vintage (September 12, 2000). – 472 p.
8. YacineKateb. *LeCercledepreprésailles*. – P.: éd duSeuil, 1998. –171 p.

### 3. ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

#### 3.1. Деякі проблеми історії, теорії та практики українського художнього перекладу

На сьогодні актуальним залишається головне завдання перекладу - мовне (у т.ч. і лексико-стилістичне) відтворення специфічно укладеної інформації, якій у художньому (особливо у віршовому) тексті відповідають певні образи, що мають безпосередню кореляцію з предметами та явищами оточуючого світу.

Поняття іконічності здебільшого, розглядають як образотворчість, а способи її різномовного декодування у поезії привертають неабияку увагу лінгвістів, і, зокрема, перекладознавців.

Впродовж роботи над науковою темою Івасюк О.Я. опублікувала цикл статей та навчальний посібник, рекомендований до застосування у навчальному процесі Міністерством освіти і науки України.

Зокрема, в результаті роботи над науковою темою визначено особливості конструювання та декодування художніх образів на основі віршових творів відомого англійського поета Вільяма Шекспіра [32, 33, 34], американського поета Роберта Фроста [35]; талановитої канадської поетеси 1950–1990-х рр. Маргот Осборн [36, 37, 38] та сучасного канадського англійськомовного поета Пітера Василя Кузика [39], а також запропоновано універсальну схему перекладознавчого аналізу тексту.

Що стосується поезії В.Шекспіра, то вона найоптимальніше представлена не так у поемах, як у сонетах, що принесли автору славу геніального поета. Тематика сонетів різноманітна, проте вічна для людства: кохання (41-42; 133-134; 144) і дружба, їх випробування (27-32) та розчарування (33-42), гіркота розлуки (27-32), туга і побоювання (43-55); відчуження і меланхолія (56-75); суперництво і ревності до інших поетів (76-

96); «зима» розлуки (97-99); торжество відновленої дружби (100-126); смаглява кохана (127-152); як висновок – радість і краса кохання (153-154).

Найпопулярніші сонети В.Шекспіра перекладали чимало українських авторів (у т.ч. і Ольга Івасюк). Все нових і нових перекладачів шекспірового сонетарію приваблює не тільки «класична пластика, і контур строгий, і логіки залізна течія» (М.Зеров), а й неперевершена розгалуженість образів, збудована на оригінальній метафоричності та антитезах.

За нашим аналізом, сонети В.Шекспіра (як і його п'єси) часто перевантажені символами, алегоріями, персоніфікаціями, розгорнутими метафорами та ускладненими реченнями, причому їх структура більше сприяє декламуванню тексту. Враховуючи різноструктурність мов та особливості стилю Шекспіра, для адекватного перекладу вважаємо за вихідне:

- передати сонетну строфіку та характерний п'ятистопний ямб;
- передати ритмо-мелодійні доміанти;
- відтворити систему іконічності, а саме – ключових образів (та, за змогою, і сукупність уточнюючих).

Загалом, щоб досягти повноцінності перекладу такого строгого жанру як сонет, слід якомога відповідальніше віднестися до відтворення його ритмо-мелодійної будови та максимально зберегти домінантні образи, застосовуючи всі можливі еквіваленти та водночас вдаючись до певних трансформацій [41].

Поезії М. Озборн та П.В. Кузика вперше переклала українською мовою О.Я. Івасюк. За своїм тематичним спрямуванням віршові твори Маргот Озборн репрезентують: поетичні замальовки; загальні роздуми чи медитації; абстрактні образи-узагальнення; конкретні образи-узагальнення (у т.ч. антропоморфного характеру), що здебільшого допускає можливість вживання метафор.

У своїй творчості поетеса вдається як до традиційної, так і до нетрадиційної іконічності. Так, впроваджуючи традиційні образи бабусі-зими, красуні-весни, художниці-осені, тощо, Маргот Озборн пропонує читачеві

нестандартні й оригінальні образи поета-всесвіту, людини-саду, білого kota зими - грудня, світу-срібного гроша, вірша-мережива, тощо [40].

Ці образи також неоднорідні за своєю структурою. Серед них можна виділити *прості* (мікро), *складні та комплексні* (макро) образи. До *простих* відносимо такі, де розгортаються властивості тільки одного об'єкта, що несуть певну художньо-естетичну функцію (образ kota Грудня, дерев-офортів, тощо).

Такі образи, що за структурою поєднують один головний та кілька допоміжних, відносимо до *складних*. Сюди, зокрема, належать як традиційні образи («Зима»), так і нетрадиційні типу «місяць-корабель», «зелений килим Англії».

Сукупність декількох образів із властивою для кожного із них системою допоміжних образів відносимо до *комплексних образів* [41].

В контексті наукової теми декодування іконічності у віршовому тексті досліджено також і творчість талановитого канадського поета Петра (Пітера Василя) Кузика, українця вже у третьому поколінні, автора десяти віршових збірок *Сад віршів*, котрі він опублікував з 1992 по 2007 роки.

Неповторність творчості П.Кузика у тому, що він поет англомовний, але домінантою у його поезії виступає українська тематика: вболівання за кращу долю України, заклик до канадської української діаспори підтримати сучасну незалежну українську державу.

Феномен П.Кузика полягає ще й у тому, що в його англомовній поезії виразно звучать ритми та мелодії української народної пісні, велика любов до України – батьківщини його предків. Тематика поетичної палітри Петра (Пітера) Кузика досить багатогранна: його хвилюють філософські проблеми буття, поет виступає проти зла і насильства у всьому світі і водночас сповнений любові до Бога.

Свідченням міжкультурного діалогу канадців та українців є і відтворення віршової спадщини Петра (Пітера Василя) Кузика українською мовою. Вперше переклади поезій П.Кузика українською мовою та коротку біографічну довідку надрукувала Ольга Івасюк.

Чимало перекладачів прагнуло повноцінно відтворити поезію відомого американського поета Р.Фроста українською мовою. Однак, таке декодування становило значну проблему, оскільки більшості віршів Роберта Фроста притаманна особлива ритмомелодійність, до якої автор вдавався з метою увиразнення іконічності своїх творів. Р. Фрост часто застосовував звукопис, внаслідок чого створені поетом звукообрази набували особливої експресії.

Отже, для досягнення адекватного відтворення іконічних особливостей першотвору, а, отже, і збереження художньо-естетичної функції оригіналу доцільно вдаватися до декодування всіх домінуючих компонентів образу і, зокрема, його звукописних складників, які увиразнюють семантику іконічних знаків і надають їм більшої експресивності. У подальших дослідженнях було б доцільно визначити модель іконічного знаку (образу), охопивши в ній як семантичні так і звукосемантичні компоненти, а також розробити формалізовані критерії їх декодування.

Отже, при перекладі віршових творів необхідно враховувати стратифікацію образів у художньому цілому з урахуванням поняття іконічності як цілісної системи.

Щоб досягти повноцінного відтворення іконічності англійської поезії українською мовою перекладачі вдавалися до декодування комплексних образів, зберігаючи їх домінуючі характеристики і впроваджуючи комплексні трансформації та адекватні компенсації [42]. Каталогізація таких образів могла б стати метою подальших наукових пошуків.

#### Базові джерела

1. Алексеев В.В. Интерпретация стихотворения в свете поэтического перевода // Теория и практика перевода. – Вып.12. – 1985. – С.42-48.
2. Гей Н.К. Знак и образ // Контекст 1973. – М.: Наука, 1974. – С.281-305.
3. Зорівчак Р.П. Словесний образ у художньому перекладі // “Хай слово мовлене інакше...”: Статті з теорії, критики та історії художнього перекладу. – К., 1982. – С.51-65.

4. Турчин М. Петро Кузик //Анонс Контракт. – 2003. – N. 43 - С – 12.
5. Kuzyk Peter Wasyl. Garden of Verse. Book 1. – Leamington (Ontario), 1992. – 186 p.
6. Kuzyk Peter Wasyl. Garden of Verse. Book 2. – Leamington (Ontario), 1994. – 191 p.
7. Kuzyk Peter Wasyl. Garden of Verse. Book 3. – Leamington (Ontario), 1996. – 250 p.
8. Качуровський І. Фоніка. – Мюнхен: УВУ, 1984. – 208 с.
9. Соботович В. Роберт Фрост // Дніпро. – №1. – 1969.– С.116-117.
- 10.Фрост Р. Пустелі // Всесвіт. – №7. – 1964. – С.92.
- 11.Шаповалова М. Шекспір в українській літературі. – Львів. 1976.
- 12.Вільям Шекспір. Сонети / пер. Д. Павличко (за ред. М. Габлевич). – Львів: Літопис, 1998. – 366 с
- 13.Шекспір В. Твори. Т. 1-6. – К., 1983-1986.

## 4. ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ У КОНТЕКСТІ ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВСТВА

### 4.1 Брендінг України на тлі розвитку глобального інформаційного простору

На зламі ХХ-ХХІ століття світовий соціум перебуває у стані так званого *футурошоку* (Елвін Тоффлер), коли, внаслідок стрімких технологічних, політичних, економічних, культурно-лінгвістичних змін, які призвели до турбулентності сучасного світового порядку, усієї системи міжнародних відносин, змінилися і традиційні форми комунікації.

Звісно, головним чинником появи таких концептів був чинник позамовний, пов'язаний з поширенням світової ідеї об'єднання народів на нових демократичних принципах, що призвело до зближення концептуальних картин світу різних мовних спільнот і відповідного розширення в них спільних фрагментів.

Одним із пріоритетних глобальних трендів сучасності – є національний брендінг – глобальний процес, який складається із безлічі різних етапів і напрямків. Сучасні засоби масової інформації як один з конструктів соціогуманітарної сфери набули величезної сили і впливу, оскільки саме вони фактично формують імідж і сприйняття того світу, в якому ми живемо. Інформаційне маніпулювання із застосуванням різноманітних технологій інформаційно-психологічного впливу, зокрема, за допомогою ЗМІ, стало масовим явищем у світі. Зокрема, це стосується насамперед механізмів реалізації політичного впливу та досягнення політичних завдань [43].

Сучасне світове політичне поле – це боротьба конкурентоспроможних брендів країн за визнання та їх авторитету в світі. Якісні з часом визначають вектор світового розвитку, доля інших – інтегруватися, зберігаючи власні національні інтереси, чи навіть повністю нівелюватися, переслідуючи чужі національні інтереси. Ідеальною парадигмою розвитку держави та закріплення її брэнда у світі є синкретичність стратегії розвитку її



національних інтересів і конститутивний вплив на світові процеси сучасності. Актуалізація проблеми національного брендингу України зростає як у контексті її євроінтеграції, так і завдяки світовому процесу глокалізації. Внутрішні проблеми українських трансформацій роз'єднали країну територіально, ментально, економічно і політично, що постійно використовується політикумом України і стає небезпечним [44].

Тривалі ідеологічні розбіжності та відсутність дієвої державної політики щодо різних регіонів України, після її здобуття незалежності, стали ключовим конструктом сьогоденної кризи. Так історично склалося, що Україна складається з різноманітних етнічних регіонів, об'єднаних єдиною державною територією. Наразі, Україна знаходиться на порубіжжі євразійського конфлікту та європейського зближення. Та попри регіональні колізії, характерні для соціальної, культурної, мовної та політичної сфер України; вони не стали яскравим проявом регіонального сепаратизму чи націоналістичних рухів. Важливо наголосити, що загальнонаціональний діалог повинен закласти засади для пошуку єдності всіх українських регіонів, ґрунтуючись на спільних демократичних цінностях [45].

У процесі створення глобального інформаційного суспільства чітко окреслюються тенденції формування єдиного кіберпростору, який на сучасному етапі характеризується масштабною боротьбою за рівень впливу на соціум. З розвитком епохи інформаційного суспільства, комунікаційних технологій, мас-медійні ресурси інших держав стають легкодоступними для внутрішньої аудиторії будь-якої країни. Зрозуміло, що власне мас-медіа виступає важливим елементом впливу на формування нової парадигми світосприйняття населенням будь-якої держави процесів, які відбуваються як на міжнародній арені, так і в межах країни. Евалюація воєнно-політичної ситуації, що складалась протягом останнього часу довкола України та її простору, дає підстави вважати, що Україна, з часу проголошення незалежності стала об'єктом потужних інформаційних потоків (стрімів) та довготривалого психологічного впливу з боку Російської Федерації [46].

Крім того, евалюація воєнно-політичної ситуації, що складалась протягом останнього часу довкола України та її простору, дає підстави вважати, що Україна, з часу проголошення незалежності стала об'єктом потужних інформаційних потоків (стрімів) та довготривалого психологічного впливу з боку Російської Федерації. Зокрема, Революція гідності 2013-2014, вважається революцією YouTube, Facebook і Twitter, що відображає еволюцію технологій і соціальних мереж [47].

Як було вище-зазначено, проблема створення іміджу країни – багатогранний та багатовекторний процес, який вимагає активного залучення політичних, соціальних, культурних та комунікативних аспектів дієвої політики держави. Внаслідок стрімких технологічних, політичних, економічних і культурно-лінгвістичних змін, що призвели до турбулентності сучасного світового порядку, зрештою, усієї системи міжнародних відносин, змінилися і традиційні форми дипломатії. Глобалізація світових політичних процесів спричинила появу іміджевого феномену, його вплив на ефективність зовнішньої та внутрішньої політики, позиціонування держави у міжнародному інформаційному просторі. Інтернет – це концептуальна основа цифрової дипломатії, яка передбачає використання можливостей соцмереж та інформаційно-комунікаційних технологій для розв'язання дипломатичних завдань, які сприяють формуванню та просуванню позитивного іміджу нації. Отже, важливим засобом впровадження іміджевої стратегії є інформаційні технології, що на сучасному етапі світового розвитку проникають в усі сфери людської діяльності, здійснюють істотний вплив на формування світогляду людини, спосіб життя, систему міжособистісних відносин. Ключовими позиціями у реалізації іміджевої стратегії з забезпечення позитивного іміджу держави є налагодження конструктивної взаємодії із громадськістю, забезпечення зворотного зв'язку за допомогою різних засобів масової комунікації [48].

Разом з тим, характерологічним атрибутом початку XXI ст. став загальносвітовий прогресивним феномен необхідності забезпечення потреб

соціальних суб'єктів у самозбереженні, саморозвитку та самореалізації. Така закономірність набула ознак пріоритетної тенденції цивілізаційного розвитку в контексті всебічного розвитку нації (етносів), зростання національної самосвідомості, прагнення до незалежності, історичної креативності та самореалізації. На цьому тлі етнічний чинник як невід'ємна складова етнонаціональної політики стає однією з конститутивних напрямків трансформації суспільства, що означає відображення зміни підходу до етнічності, її ролі у системі етнонаціональних відносин. Такий підхід дає змогу поєднати проблематику самоідентифікації, нації та держави з основоположними цінностями демократії і громадянського суспільства. Зростання ролі етнонаціонального чинника у житті сучасної України об'єктивно спричинило підвищення наукового і практичного інтересу до вивчення етнополітичної та етнодержавницької сфер, що висуває перед вченими-суспільствознавцями завдання розгортання фундаментальних досліджень з цієї проблематики. Політика у сфері етнокультурного розвитку є одним із пріоритетних напрямів діяльності держави, що набуває особливо важливого значення у контексті становлення громадянського суспільства, процесів глобалізації, визначення країною курсу на інтеграцію в євроатлантичні структури. Від успішного вирішення проблем щодо забезпечення етнокультурних потреб усіх спільнот, здійснення політики культурного плюралізму, гармонізації міжетнічних відносин залежить стабільність і міцність державних інститутів, рівень демократизації суспільного життя [49, 50, 51].

Варто зазначити, що першочерговою є потреба наукового осмислення проблем етнонаціональної самоорганізації, формування соціальних орієнтирів, розв'язання суперечностей у сфері міжетнічних відносин, власне, подальшого наукового пошуку в сфері етнонаціонального самовизначення та самозбереження. Для ефективнішого розв'язання стратегічних і тактичних завдань поточної розбудови української державності важливе значення має, передусім, глибоке осмислення й творче запозичення досвіду світових

лідерів у пошуку алгоритму управління конфліктами в етнополітичній сфері, запровадженні та постійному вдосконаленні демократичної практики управління, високорозвинутих у політичному й економічному сенсі країн Західної Європи та Північної Америки [52].

Науковий підхід до конструктів історичного розвитку та нинішнього стану буковинської поліетнічності є одним із важливих засобів формування виваженої, ефективної етнонаціональної політики як на регіональному, так і на загальнодержавному рівнях. Необхідність формування української національної ідентичності актуалізує потребу в аналізі зарубіжного досвіду у даній сфері, зокрема канадського. Канада позиціонує себе як багатокультурне суспільство з великим мовним, расовим та етнічним різноманіттям. Ідеї „канадської мозаїки” та „єдності у різноманітності” – головні елементи концепції багатокультурності стали стрижнем, на якому вибудовувалася офіційна політика багатокультурності у Канаді. Для Канади є характерним програмний підхід для реалізації різноманітних ініціатив (актуалізація культурної спадщини, ювілейні заходи, вивчення мови) для залучення громадян до суспільного життя країни. Позиціонуючи себе багатокультурною країною, канадський федеральний уряд розглядає культурну політику як вагомий складову формування канадської ідентичності. З огляду на ретроспективу виникнення канадської політики багатокультурності, акцентуючи увагу на її важливому конструкті – національній ідентичності, доцільним є прогнозування та розгляд подальших перспектив розвитку мультикультуралізму в Канаді на сучасному етапі глокалізації [53]. Шляхом свого бренду багатокультурності, Канада визнає потенціал усіх громадян, заохочуючи їх до інтеграції в суспільство і активну участь у соціальній, культурній, економічній та політичній сферах, а також формування позитивного іміджу в світі. Канадці все більше усвідомлюють той факт, що багатокультурність є фундаментальною, основною прерогативою їхньої держави і такою, якою вони за правом пишаються.

Таким чином, бренд політики багатокультурності Канади може слугувати прикладом для світу в цілому, так і для України, зокрема [54].

Разом з тим, за умов глобалізація vs глокалізація у сучасних поліетнічних державах цілісність культури, основа існування етносу великою мірою відіграє консолідуючу роль, а її самотність вимагає застосування будь-яких кроків для збереження та подальшого розвитку культурно-історичних традицій. Ці тенденції є відповідною реакцією на процеси глобалізації та модернізації. У даному контексті варто зазначити, що канадські українці стали яскравим проявом високої національної свідомості й самосвідомості, які за понад сто двадцять років проживання у Країні кленового листа не лише зберегли мову, культуру, звичаї рідного народу, а й своїми досягненнями у різних галузях економічного, суспільного та культурного життя збагатили їх та зробили вагомий внесок у культурно-історичне та суспільно-політичне життя Канади [55].

Зокрема, варто наголосити на процесі формування національної самосвідомості та збереження власної культури українських канадців, специфіці формування та реалізації мовної політики у канадському багатокультурному середовищі. Значну спадщину залишили українські письменники, поети, художники, скульптори української діаспори. Їх праці відзначаються глибокою патріотичністю та високою художністю і складають невід'ємну частину культурного надбання України за її межами. Адже, недаремно, на Всесвітньому конкурсі мов у Франції у 1934 р. було зазначено, що за евфонічністю вчені ставили українську мову на одне з перших місць у світі, особлива краса і музикальність якої була (і є) одним з найбільш яскравих проявів панестетизму, що пронизує духовне і матеріальне буття українців [56].

Нині в рамках імплементації закону щодо «Проголошення року англійської мови в Україні як фактору забезпечення інтеграції України до європейського та світового політичного, економічного і науково-освітнього простору» порушується проблема удосконалення кадрового забезпечення

державного апарату висококваліфікованими і компетентними фахівцями, здатними ефективно працювати в органах державної влади та місцевого самоврядування. Оскільки, комунікація з євроструктурами буде здійснюватися на середньому та вищому рівні державних службовців, високопрофесійне знання англійської постає досить актуальним. Відповідно, не може бути жодних заперечень у нагальності володіння іноземними мовами, зокрема англійською, держслужбовцями будь-якого рангу та будь-якої сфери [57].

У сучасному мовознавстві нагальними є дослідження концептуальної та мовної картини світу, та впливу антропологічного чинника на її формування. Особливого значення в цьому контексті набуває проблема індивідуально-художнього стилю. Для пізнання особливостей ідіостилю, створеного уявою митця за допомогою слова, важливе значення має з'ясування змістового та смислового наповнення базових складників досліджуваної художньої системи – концептів, що поєднують образні уявлення автора щодо описуваних явищ. Дослідження синтаксичних доміант ідіостилю канадської письменниці сучасної доби Еліс Манро (Alice Munro) – лауреатки Нобелівської премії з літератури у жовтні 2013 р. – власне, підрядних означальних речень, їх функціонуванню і авторському використанню, впливу речень досліджуваного типу на стиль і ритм твору, є досить актуальним для розуміння базових складників певної художньої системи – концептів індивідуально-художнього стилю – у сучасній філологічній науці, зокрема лінгвостилістиці та мовознавстві [58].

*“The 21st century is a translation century. Translation, like poetry, is a prophetic act, as a translator straddles different worlds”* – На сьогодні досить актуально постала проблема становлення та розвитку феномена перекладознавства (TS), тісний взаємозв'язок між різними динамічними процесами соціокультурної діяльності людства та професійним перекладом; їх взаємозбагачення у процесі крос-культурної комунікації. Крім того, на прикладі Кафедри сучасних іноземних мов та перекладу ЧНУ досліджується

підготовка професійного перекладача як медіатора крос-культурної комунікації, що є необхідною запорукою змін, успішного існування та виживання в умовах стрімкої глокалізації [59].

#### Базові джерела

1. Adams, M. *Unlikely Utopia: the Surprising Triumph of Canadian Pluralism*. Toronto: Viking Canada, 2007. – 180 p.
2. Bernacka, A. *The Importance of Translation Studies for Development Education* <http://www.developmenteducationreview.com/issue14-perspectives4?page=show> (accessed 15.08.2015)
3. Galeotti, A. *Citizenship and Equality: the Place for Toleration* // *Political Theory* 21 (4), 1993. – P. 585-605.
4. Knopff, R. *Liberal Democracy and the Challenge of Nationalism in Canadian* // *Canadian Review of Studies in Nationalism*. – 1995. – № 9 (1). – P. 323-339.
5. Petryshyn. – Edmonton: CIUS, 1980. – 249 p.
6. Van Dyke V. *Collective Rights and Moral Rights: Problems in Liberal-Democratic Thought* // *Journal of Politics*. – № 44. – 1982. – P. 21-40.
7. Антонюк Олександр. Етнополітичний менеджмент: теоретичне обґрунтування та емпірична реальність № 6/2007 <http://www.personal.in.ua/article.php?id=514>

#### 4.2 Міжкультурна комунікація у контексті виборчих процесів Європи

Процеси глокалізації в світі зумовлюють розвиток виборчих процесів у Європі, зокрема, політологічний аналіз результатів президентських виборів в Австрії 2010 р. виокремлює основні причини успіху кандидата від соціал-демократів Хайнца Фішера, який другий раз поспіль здобув впевнену перемогу. Детально проаналізовано основні результати, висновки видатних політологів, експертів, які займалися дослідженням виборчих систем, виборчих процесів. Також показано зв'язок результатів президентських виборів з громадянським суспільством і державою. Виявлено основні

причини поразки інших кандидатів, які змагалися за пост президента. Як підтверджує світовий досвід, у країнах парламентською демократією, де важливу роль у суспільно-політичних процесах змін сучасного світу відіграють політичні партії, президенту відводиться представницька функція, що зумовлює часто-густо досить невелику участь громадян у президентських виборах [60].

Порівняльний аналіз результатів дострокових виборів до Національної ради в 2008 р. для політичних партій Австрії вказує на особливості дострокових парламентських виборів до Національної ради 2008 р., та основні причини успіху ультраправих політичних партій. Детально проаналізовано основні результати, висновки видатних політологів, експертів, які займалися дослідженням політичних партій. Також показано зв'язок політичних партій, як демократичного інститута посередництва між громадянським суспільством і державою. Виявлено основні причини поразки великих партій. Як підтверджує світовий досвід, важливу роль у процесах змін сучасного світу відіграють політичні партії, тому також віддзеркалено їх роль в період політичних, економічних криз [61].

Досліджено особливості українсько-австрійських міждержавних двосторонніх відносин протягом 1997-2012 рр. в контексті євроінтеграції України. Детально проаналізовано основні етапи історії міждержавних двосторонніх відносин протягом 15-ти років. Розглянуто основні напрямки та інструменти політичного співробітництва, розкрито зміст офіційних документів, підписаних між сторонами обох держав. Українсько-австрійське співробітництво в контексті сучасних міжнародних відносин мають високий міждержавний рівень, завдяки чому вдається плідна співпраця у різних галузях, які є пріоритетними та найперспективнішими для обох держав [62].

Проаналізовано особливості парламентських виборів до Національної ради 2013 р., та основні причини поразки великих політичних партій, соціал-демократії та успіху ультраправих партій. Детально розглянуто основні результати парламентських виборів, висновки видатних політологів,



експертів, які займалися дослідженням політичних партій. Також всебічно охарактеризовано основні цілі та завдання партійних програм тих політичних партій, які представлені в Національній раді, нижній палаті австрійського парламенту. Виявлено основні причини поразки великих партій та перемоги нових партій, які змогли подолати 4% бар'єр на 25-х чергових виборах до парламенту Австрії, які відбулися 29 вересня 2013 року [63].

## ВИСНОВКИ

1. Досліджено важливі проблеми лінгвістики, літературознавства, перекладу та лінгвокраїнознавства в контексті українсько-західноєвропейських культурних взаємин протягом ХХ ст. – поч. ХХІ ст. Незважаючи на здобутки у вивченні проблеми безособових речень у структурно-семантичному плані, відкритим залишається питання частоти їх вживання у різножанрових творах у взаємозв'язку всіх їхніх семантичних та морфолого-синтаксичних ознак. Усе це створило передумови поглибленого вивчення продуктивності безособових конструкцій та їх статусу у мові.
2. Процеси формування та функціонування термінологічних одиниць системи ринкових відносин, фахової субмови дипломатії та міжнародних відносин, процеси їх упорядкування та стандартизації, що відбуваються в межах даних терміносистем є нагальною потребою вдосконалення системи передавання та обробки інформації, співробітництва науковців різних країн у найрізноманітніших сферах науки і техніки. Поряд з цим досліджені способи термінотворення у структурному та семантичному аспектах та проаналізовано функціонування термінів дипломатії та міжнародних відносин в англійській, німецькій та українській мовах.
3. Продовження дослідження проблеми *сенсоризму* дозволило ретельніше дослідити характер емоційно-експресивних, оцінних та інших текстуальних конотаційних одиниць сенсорної лексики, які відіграють важливу роль у розкритті авторських ідей у художньому творі.
4. Лінгвістичний аналіз мовних інтерференцій, проведений на підставі аналізу сучасного стану методики викладання іноземних мов є першою цього типу спробою систематизації впливу рідної мови на процес засвоєння іноземних, зокрема споріднених, мов. Одним з аспектів дослідження був також аналіз лінгвістичної ситуації двомовності (багатомовності) і контактено обумовлене явище інтерференції.
5. Таким чином, можна констатувати, що за звітний період проблеми мовознавства були в центрі уваги науковців кафедри: досліджувались окремі

проблеми термінознавства, лексичної семантики, ономастики, граматики та фоносемантики, опубліковано низку статей, захищені дві кандидатські дисертації. Дослідники даної тематики брали участь у численних Міжнародних та Всеукраїнських конференціях.

6. Європейська Асоціація ім. Ф.Моріака, спираючись на три основні засади: Ф.Моріак, духовність, Європа, намагається віднайти спільне європейське коріння в галузі культури, зокрема, літератури, що не є легким завданням, бо різні народи по-різному трактують початки європейської цивілізації. Однак ми не повинні замикатися у власному середовищі, про що свідчать, зокрема, наші наукові дослідження в галузі компаративістики, спрямовані на те, щоб віднайти вклад різних культур у пізнання європейського виміру людини, що зветься гуманізмом.

7. Роман А.Макіна *Життя невідомої людини* на прикладі життєвої історії „невідомої людини” Вольського ще раз нагадує нам про мільйони людей, знищених безжалісною сталінською системою. А.Макін розповідає про війну, самотність і смирення, паралельно змальовуючи Росію минулу і сучасну. Автор акцентує увагу на жорстокостях радянської системи, які глибоко позначились на долях мільйонів невинних людей-жертв „твердого бетону сталінського режиму”.

8. Твір М.Івасюка *У царстві вертухаїв*, є яскравим прикладом художньої документалістики про найогиднішу епоху сталінізму. Про пережите у комуністичних катівнях і мовиться в романі. Однак, основний акцент зроблено на незламній волі автора побороти всі приниження, страждання і повернутися на батьківщину, щоб присвятити знання і талант своєму народові.

9. Романи *Танець голоду* Ж. М. Г. Ле Клезіо та *Моя дитина з Берліну* А. В'яземські відтворюють плин часу. Обидва автори, кожен у свій спосіб, розповідають сімейні історії, що відбуваються на тлі Другої світової війни, посилаючись на долі своїх власних матерів Етель Брюн та Клер Моріак – доньки Франсуа Моріака. Письменники підкреслюють подвійний вплив часу,

час пам'яті, який увиразнює реальність минулого та час забуття, яке намагається його позбутися.

10. Патрік Модіано — один з найяскравіших представників генерації письменників, що народилися після Другої світової війни. Персонажі ранніх творів Модіано живуть у похмурій і невизначеній атмосфері часів фашистської окупації. Він знову й знову намагається досягнути суті двоїстого морального клімату, що передував його народженню. Напівсирітство, єврейське походження, питання власної ідентичності — національної, соціальної, культурної, зрештою людської — згодом стануть основними темами Модіано-романіста.

11. У романах Модіано чітко простежуються реальні історичні події, він завжди поєднує реальність із вигадкою. Оповідь ведеться від першої особи, отже, перед нами фіктивні автобіографії. Модіано протистоїть забуттю. Його героїв бентежать відсутність, втрата, самоусунення як стан їх неспокоїної душі. Простір, об'єкти зовнішнього світу, конкретні люди, які жили в минулому, за допомогою уяви трансформуються й отримують ще один шанс на життя, хоча і в дещо варіативному вигляді. У Модіано пам'ять як небезпечний чинник переслідує героїв, іноді унеможлиблює відчуття сповна сьогодення. Отже, головну роль у становленні особистості відіграє пам'ять і спогади. Але справа не стільки в ностальгічних почуттях, скільки в генетичній пам'яті, яку відчуває в собі Модіано.

12. Вперше в історії українського літературознавства розгорнуто вивчена творчість франкомовних письменниць алжирського походження А.Джебар і Л.Себбар. Дослідження окреслює взаємозв'язок культур Сходу та Заходу, процеси транскультурації, постколоніальні та постмодерністські умови розвитку франкомовної магрибської літератури.

13. Вперше на теренах сучасного українського літературознавства ідентифікована письменницька постать Г. фон Рецдорі як значущого попередника постмодерністської культури. Розміщення творчого спадку Рецдорі у постмодерністському контексті є цілковито новим ракурсом його

бачення. Виокремлено і досліджено усі провідні міфологеми письменника, що дозволило у скомпонованому вигляді уявити загальний авторський міф, реконструювати його.

14. Значна увага була присвячена висвітленню головних аспектів перекладацької та перекладознавчої діяльності відомих перекладознавців, а також художньо-естетичній вартості їх діяльності у контексті мистецтва відтворення чужомовного письменства. Окрім того, було досліджено методи повноцінного відтворення тексту у перекладі в контексті цілісного (або, як називають його деякі науковці, голістичного) підходу до перекладу.

15. На зламі ХХ-ХХІ століття світовий соціум перебуває у стані так-званого 'футурошоку' (Елвін Тоффлер), коли, внаслідок стрімких технологічних, політичних, економічних, культурно-лінгвістичних змін, які призвели до турбулентності сучасного світового порядку, усієї системи міжнародних відносин, змінилися і традиційні форми комунікації. Головним чинником появи таких концептів був чинник позамовний, пов'язаний з поширенням світової ідеї об'єднання народів на нових демократичних принципах, що призвело до зближення концептуальних картин світу різних мовних спільнот і відповідного розширення в них спільних фрагментів.

16. Одним із пріоритетних глобальних трендів сучасності – є національний брендинг – глобальний процес, який складається із безлічі різних етапів і напрямків. Сучасні засоби масової інформації як один з конструктів соціогуманітарної сфери набули величезної сили і впливу, оскільки саме вони фактично формують імідж і сприйняття того світу, в якому ми живемо. Інформаційне маніпулювання із застосуванням різноманітних технологій інформаційно-психологічного впливу, зокрема, за допомогою ЗМІ, стало масовим явищем у світі.

17. Процеси глокалізації в світі зумовлюють розвиток виборчих процесів у Європі, зокрема, політологічний аналіз результатів президентських виборів в Австрії 2010 р. виокремлює основні причини успіху кандидата від соціал-

демократів Хайнца Фішера, який другий раз поспіль здобув впевнену перемогу.

18. Українсько-австрійське співробітництво в контексті сучасних міжнародних відносин мають високий міждержавний рівень, завдяки чому вдається плідна співпраця у різних галузях, які є пріоритетними та найперспективнішими для обох держав.

## ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Нічий В.В. Когнітивно-антропоцентричний підхід до вивчення безособових речень / В. Нічий // Інтегральне мовознавство – багатомовність – літературний дискурс. Матеріали Міжнародного колоквиуму мовознавчих наук „Євген Кошеріу”. 19-21 січня 2013 р., м. Чернівці. – Сучава-Чернівці-Кишинів. – Чернівці : Зелена Буковина, 2014. – С. 690-698.
2. Нічий В.В. Особливості вживання безособових конструкцій у французькій мові / В.В. Нічий // *Materialy X Międzynarodowej naukowo-practycznej konferencji “Aktualne problemy nowoczesnych nauk – 2014” Volume 16. Filologiczne nauki : Przemysł. Nauka i studia – 88 str.* – С. 3-5.
3. Нічий В.В. Комунікативно-прагматичний підхід до вивчення безособових речень (на матеріалі французької мови) / В.В. Нічий // Структурно-семантичні і когнітивно-дискурсивні парадигми сучасного романського мовознавства. Четверта Всеукраїнська наукова конференція романістів. – Дніпропетровськ, 2013. – С. 138 – 139.
4. Nitchiy V. L’emploi des constructions impersonnelles dans les oeuvres des styles différents / Valentine Nitchiy // *Buletin științific, Fascicula filologie , Seria A.* – Baia Mare : Editura Universitatii de Nord, 1914. – Vol. XXIII. – P. 89-106.
5. Куделько З.Б. Шляхи розвитку терміносистеми міжнародних відносин на сучасному етапі // Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах: зб.наук.праць. – К.: Університет «Україна», 2014. – Вип. 29. – С. 82-90.
6. Куделько З.Б. Шляхи запозичень в українську фахову субмову дипломатії // Актуальні проблеми романо-германської філології та прикладної лінгвістики: наук.журнал / Редкол. В.І.Кушнерик та ін.. – Чернівці: Видавничий дім «Родовід», 2016. – Вип. 11-12, Ч.1 – С. 340-342.
7. Камінська О.І., Куделько З.Б., Логвінов І.І. Багатомовний тлумачний і перекладний словник дипломатичних термінів / за редакцією Кияка Т.Р. – Чернівці: Букрек, 2014. – 172 с.

8. Камінська О. Структурні та семантичні моделі термінів німецької фахової мови дипломатії / О. Камінська // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Філологічні науки. — Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. — № 20 (269). — С. 23—26
9. Камінська О. І. Проблеми нормалізації та стандартизації української термінологічної лексики дипломатії / О. І. Камінська // Наукові записки. Серія „Філологічна”. — Острог : Вид-во нац. ун-ту „Острозька Академія”, 2013. — Вип. 36. — С. 33—35.
10. Камінська О. Явище антонімії в німецькій терміносистемі дипломатії / О. Камінська // Ключови въпроси в съвременната наука : матеріали Х Междунар. науч-практ. конф., (Софія, 17—25 квіт. 2014 р.) — София : Бял-Град — БГ ОДД, 2014. — Т. 20. — С. 88—91.
11. Камінська О.І. Композиція як спосіб словотвору у німецькій дипломатичній лексиці / О.І. Камінська // Актуальні проблеми романо-германської філології та прикладної лінгвістики : матеріали ІХ міжн. наук. конф., (Чернівці 5-6 травня 2016 р.) / М-во освіти і науки України, Чернів. нац. ун-т. ім. Ю. Федьковича. — Чернівці : Чернів. нац. ун-т. ім. Ю. Федьковича, 2016. — Вип. 11-12. — С. 252– 254.
12. Роль наголосу, як різновиду мовних інтерференцій, в процесі вивчення студентами споріднених мов // Матеріали XII міжнародної науково-практичної конференції „Ключови въпроси в съременната наука – 2016”. Том 16. Филологични науки. — София: Бял ГРАД-БГ, 2016.
13. Вплив фонетичних інтерференцій на процес засвоєння іноземних мов студентами (на прикладі вивчення польської мови студентами ЧНУ ім. Ю. Федьковича) // Materialy XI mezinarodni vedecko-prakticka konference „Aktualni vymozenosti vedy – 2015”. Dil 5. Filologicke vedy. — Praha: Publishing house „Education and Science”, 2015.
14. Вплив мовних інтерференцій та міжмовних омонімів на вивчення споріднених іноземних мов // Матеріали XI міжнародної науково-практичної



конференції „Динаміката на сьвременната наука – 2015”. Том 4. Филологични науки. Психология и социология. Лекарство. – София: Бял ГРАД-БГ, 2015.

15. Тулюлюк К. В. Функціювання сенсорної лексики в авторському мовленні чоловіків письменників / К. В. Тулюлюк // Науковий вісник Чернівецького університету. – Чернівці : Вид-ий дім «Родовід», 2014. – Вип. 708–709 : Германська філологія. – С. 146–149.

16. Тулюлюк К. В. Художній текст як гендерно-маркована авторська інтерпретація дійсності / К. В. Тулюлюк // Актуальні проблеми германо-романської філології та освітній соціокультурний процес : Міжнар. наук.-практ. конф., 4–5 жовтня 2013 р. : тези доп. – Тернопіль, 2013. – С. 143–145.

17. Тулюлюк К. В. Гендерний аспект вживання сенсоризмів в авторському мовленні на прикладі романів А. КонанДойля / К. В. Тулюлюк // Nauka i inowacja –2013 : IX Miedzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji, 7–15 pazdz. 2013 r. –Przemysl, 2013. – Vol. 12 : Filologicznenuki. – S. 13–16.

18. Ivassioutine T. Au Royaume des vertoukhaï de Mykhaïlo Ivassiouk: livre-témoignage d'une résistance à l'oppression du régime stalinien / Le Franchissement du Mur dans la littérature postsoviétique. Paris, L'Harmattan, 2012. – P. 99 – 108.

19. Від Мольєра до Шагала : літературно-мистецький діалог: монографія укр., фран., нім. мовами / Т.Д.Івасютин. – Чернівці: Золоті литаври, 2012. – 292 с.

20. Ivassioutine T. La famille: lieu de l'histoire et du silence chez J.M.G. Le Clézio et A. Wiazemsky // Le Silence en littérature. De Mauriac à Houellebecq. Paris : L'Harmattan, 2013. – p. 67 – 77.

21. Івасютин Т. Рецензія на монографію Драненко Г. Нове антропологічне дослідження в порівняльній літературі // Актуальні питання суспільних наук та історії медицини / Гол. ред. Т.М.Бойчук. – Чернівці: БДМУ, 2014. - № 2 (2). – С. 105 – 107.

22. Taras Ivassioutine. Paradoxe de l'art de Modiano: mémoire et oubli, exactitude dans le flou, vérité dans la fiction // *Intervox*, 2015, № 32. – P. 20-21.
23. Taras Ivassioutine. Gregor von Rezzori: la littérature comme quête des origines // *Ecriture et identité. Actes du colloque de l'Association Européenne François Mauriac*. Berlin, 2013. Paris: L'Harmattan, 2015. – p. 173 – 186.
24. T. Ivassioutine. Gregor von Rezzori: littérature comme quête des origines // *Intervox*, 2013, № 28. – P. 26.
25. Tetiana Basniak. Polemik eines literarischen Textes gegen philosophische Konzepte der Epoche: Freuds Psychoanalyse im Roman „Oedipus siegt bei Stalingrad“ von Gregor von Rezzori. In : *Gregor von Rezzori : Auf der Suche nach einer größeren Heimat : Grenzenüberschreitungen* / Hg. A. Corbea-Hoisie, Cristina Spinei. – Iași, Konstanz, 2013. – S. 175-184.
26. Басняк Т. А. Типологія письменницького статусу : Ч. Мілош та Г. фон Реццорі // *Питання літературознавства. Науковий збірник. Випуск 88.* - Чернівці, 2013. - с. 22-33.
27. Басняк Т. А. Міфологічна версія біографії Грегора фон Реццорі // *Біографія як текст. Матеріали XI Міжнародної поетикологічної конференції (16-17 жовтня 2014 року).* – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2014. – С. 109.
28. Басняк Т. А. Особистість письменника на перетині дослідницьких та перекладацьких інтерпретацій // *Біографія як текст. Матеріали XII Міжнародної літературознавчої конференції (25 вересня 2015 року).* – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2015. – С. 83.
29. Лейла Себбар. Оповідання // переклад І.І.Логвінова. – Вип.7-8. – *Всесвіт.* – К., 2012. – 184 -193 С.
30. Логвінов І.І. Парадіастола „власного” та „чужого” у магрибській франкомовній літературі / *Studia Metodologica. Themed Issue: Narrative Pragmatics.* – Issue 37, Spring 2014. – Ternopil, 2014. – С. 130-135.
31. Логвінов І.І. Безумовний франкомовний чинник магрибського письменства постколоніального періоду // *Наукові записки Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С.Сковороди* /

- Літературознавство – Вип. 4 (76). – Харків: ППВ «Нове слово», 2013. – С. 114-122.
32. Олександр Огуй, Ольга Івасюк. Сонетарій В. Шекспіра – щоденник його душі//Всесвіт. Міжнародний журнал іноземної літератури, 2014. - С.173-176.
33. Ольга Івасюк, Олександр Огуй. І смерть помре, а ти в простій одежі підеш в віки, часу зламавши межі (До 450 річниці від дня народження Вільяма Шекспіра //Буковинський журнал 2(92) 2014. – С. 220-223.
34. Ольга Івасюк. Нотатки перекладача //Буковинський журнал 2(92) 2014. – С.226-228.
35. Івасюк О.Я. Декодування звукописної іконічності поезії Роберта Фроста українською мовою // Сполучені Штати Америки у сучасному світі: політика, економіка, право, суспільство. Ч. 2: зб. матеріалів II міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 15.05.2015) / упоряд. Калитчак Р. Г., Зазуляк З. М. – Львів : Центр американських студій ФМВ ЛНУ ім. І. Франка, 2015. – С. 744-746.
36. Івасюк О.Я. Канадська Пенелопа Маргот Осборн та її віршові килими (до 110-річчя від дня народження) / Івасюк О. // Наукові записки. Серія «Філологічна». Мат-ли міжнар. наук.-практ. конф. 26-27.04. 2012. «Міжкультурна комунікація: мова – культура – особистість». – Вип. 25. – Острог: ВНУ «Острозька академія», 2012. – С. 258-260.
37. Івасюк О., Огуй О. Декодування іконічності канадської поезії як перекладознавча проблема / Ольга Івасюк, Олександр Огуй // Західньоканадський збірник. Том шостий. - Едмонтон-Острог: Наукове товариство імені Шевченка в Канаді, 2012. – С. 297-306.
38. Івасюк О.Я. Теорія і практика віршового перекладу (На матеріалі творів Маргот Осборн та їх українських перекладів) /О.Я. Івасюк. – Вид. друге, доповн.: навч. посіб./Наук.ред. О.Д. Огуй. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, – Чернівці: Рута, 2015. – 159 с.
39. Ольга Івасюк. Творчість Петра Василя Кузика як міст духовного єднання канадської та української культур (нотатки перекладача) // Турчин М.М. Я

- дякую Богові за все /Марія Турчин. – Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2014. – С. 180-182.
40. Івасюк О.Я. Канадська Пенелопа Маргот Осборн та її віршові килими (до 110-річчя від дня народження) / Івасюк О. // Наукові записки. Серія «Філологічна». Мат-ли міжнар. наук.-практ. конф. 26-27.04. 2012. «Міжкультурна комунікація: мова – культура – особистість». – Вип. 25. – Острог: ВНУ «Острозька академія», 2012. – С. 258-260.
41. Івасюк О., Огуй О. Декодування іконічності канадської поезії як перекладознавча проблема / Ольга Івасюк, Олександр Огуй // Західньоканадський збірник. Том шостий. - Едмонтон-Острог: Наукове товариство імені Шевченка в Канаді, 2012. – С. 297-306.
42. Івасюк О.Я. Теорія і практика віршового перекладу (На матеріалі творів Маргот Осборн та їх українських перекладів) /О.Я. Івасюк. – Вид. друге, доповн.: навч. посіб./Наук.ред. О.Д. Огуй. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, – Чернівці: Рута, 2015. – 159 с.
43. Валентина Богатирець. Вплив ЗМІ на демократичні трансформації та процес формування громадської думки. – Історико-політичні проблеми сучасного світу: Збірник наукових статей. – Чернівці: Чернівецький національний ун-тет, 2014. – Т. 27-28. – С. 12-16.
44. Валентина Богатирець, Ярослав Зорій. Конструкти брендингу країни: актуалізація концепту національного брендингу України. – Історико-політичні проблеми сучасного світу: Збірник наукових статей. – Чернівці: Чернівецький національний ун-тет, 2013. – Т. 25-26. – С. 17-21.
45. Valentyna Bohatyrets. Regional Differences in Ukraine: Search for Unity. – International scientific and practical conference “Modern tendencies of regional cooperation: Ukrainian-Romanian-Moldavian dimension” May 7-8, 2015 // Історико-політичні проблеми сучасного світу: Збірник наукових статей. – Чернівці: Чернівецький націон. ун-тет, 2015. – Т. 31-32. – С. 111-114.
46. Валентина Богатирець. Евалюація поточних інформаційних процесів у медіапросторі України. – Комунікація і дискomuнікація в умовах розвитку

сучасного інформаційного суспільства : Зб. наук. праць за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф. 24 квіт. 2015 р., Чернівці / відп. ред. В.П. Фісанов. – Чернівці: Чернівецький національний університет, 2015. – 182 с. – С.154-157.

47. Valentyna Bohatyrets, Yaroslav Zoriy. Studies of Cyberspace Impact on the Ukrainian Reality (World-Wide Attention Focus on Euromaidan) (Analiza wpływu cyberprzestrzeni na rzeczywistość ukraińską (w kontekście wydarzeń na euromajdanie) – Acta scientifica academiae ostroviensis. Sectio a Nauki humanistyczne, społeczne i techniczne Nr 4 (2)/ 2014, ostrowiec świętokrzyski, 51-70. Available at <https://www.infona.pl/resource/bwmeta1.element.desklight-38daaaae-3f0f-4dc6-a340-c57a7ff7ebb2>

48. Valentyna Bohatyrets. E-Diplomacy as a Push-Pull Factor of Advancing Positive Image of the Nation.

49. Валентина Богатирець. Методологічне дослідження етнонаціональних процесів у поліетнічних суспільствах. – Теорія та історія політичної науки: світовий та національний досвід. Політологічні та соціологічні студії: Збірник наукових статей. – Чернівці: Букрек, 2013. – Т. 118. – С. 318-333.

50. Valentyna Bohatyrets. Ethnicity as Political, Social and Cultural Constructions in Terms of the Specific Historical Contexts. – Canadian Scientific Journal 2 (2014). – P. 38-46. Available at [https // www. sccjournal.net.](https://www.sccjournal.net) and <http://csjournal.ca/ethnicity-as-political-social-and-cultural-constructions-in-terms-of-the-specific-historical-contexts/>

51. Valentyna Bohatyrets. Ethnicity as a Vital Part of the Vernacular Milieu. – International Scientific Forum: Sociology, Psychology, Pedagogy, Management: Scientific papers /Ed. Board: V.Yevtukh (Editor-in-Chief). – Kyiv: TOV ‘NVP ‘Interservis’, 2014. – Issue 16. – 256 p. – P. 237-245.

52. Валентина Богатирець. Алгоритм управління конфліктами в етнополітичній сфері. – Влада та управління. Збірник наук. праць. – Вип. 3. – Чернівці: Букрек. 2014. – 300с. – С.174-185.

53. Valentyna Bohatyrets. Future Prospects for a Thriving Multiculturalism in Canada. – Наукові записки. Серія “Філологічна”. – Острог: Видавництво Національного ун-ту „Острозька академія”. – Вип. 34. – 2013. – 290 с. – С. 268-271
54. Valentyna Bohatyrets. Canada’s Brand of Multiculturalism as a Way of Molding its Image on the World Arena. – Studium Europy Їrodkowej i Wschodniej. – Numer 5, czerwiec 2016 r. – Wyższa Szkoła Gospodarki Krajowej w Kutnie. – P.122-135
55. Valentyna Bohatyrets. Accomplishments of Ukrainian Canadians in a Polyethnic Country of Tolerance and Diversity. – Буковинський журнал історії та культурної антропології – Available at [http://www.chnu.edu.ua/res/chnu.edu.ua/period\\_vudannia/statti2012/Valentyna%20Bohatyrets.pdf](http://www.chnu.edu.ua/res/chnu.edu.ua/period_vudannia/statti2012/Valentyna%20Bohatyrets.pdf) Chernivtsi National University Publishing House, Chernivtsi, Ukraine, 2012 – №1 – С. 86-93.
56. Валентина Богатирець. „Материкова” мова – важливий атрибут та генетичний код культури українського комунікату Канади. – Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових пр. Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини. – Чернівці: Чернівецький ун-тет, 2012. – Вип. 590-591: Германська філологія. – С. 71-75.
57. Валентина Богатирець. Англійська мова як інструмент розширення комунікативного простору України. – Сучасні аспекти публічного управління в Чернівецькій області. Інформаційно-аналітичний збірник. – Чернівці: Букрек, 2016. – 188 с. – С. 157-168.
58. Валентина Богатирець. Ключові концепти та стилістичні домінанти ідіостилю Еліс Манро. – Історико-політичні проблеми сучасного світу: Збірник наукових статей. – Чернівці: Чернівецький націон. ун-тет, 2015. – Т. 29-30. – С. 87-93.
59. Walentyna Bohatyrec. Translation Studies in Cross-Cultural Professional Activity. – Kształcenie Zawodowe w perspektywie wspiyczesnych uwarunkowac

spoiecznych / Redakcja naukowa: Maigorzata Krawczyk-Blicharska, Justyna Miko-Giedyk. Stanislaw Kowalski. – Kielce, 2015. – PP.137-147.

60. Семенко В.В. Політологічний аналіз результатів президентських виборів в Австрії 2010 р. Науковий вісник Чернівецького університету: Зб. наук. праць. Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини. – Чернівці: Чернівецький нац.ун-т, 2012. – Вип. 607-609. – С. 300-304.

61. Семенко В.В. Порівняльний аналіз результатів дострокових виборів до Національної ради в 2008 р. для політичних партій Австрії // Історико-політичні проблеми сучасного світу: Збірник наукових статей. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т., 2013. – Т. 25-26. – С. 122-126

62. Семенко В.В. Українсько-австрійські міждержавні двосторонні відносини протягом 1997-2012 рр. в контексті євроінтеграції України // Історико-політичні проблеми сучасного світу: Збірник наукових статей. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т., 2014. – Т. 27-28. – С. 107-111

63. Семенко В.В. Політологічний аналіз результатів парламентських виборів в Австрії (29 вересня 2013 р.) // Історико-політичні проблеми сучасного світу: Збірник наукових статей. – Чернівці: Чернівецький національний університет, 2015. – Т. 29-30. – С. 185-190